

NA VPRAŠANJA MERCATORJA ODGOVARJA LOJZE FORTUNA, DIREKTOR POSLOVNEGA
ZDRUŽENJA ZA TRGOVINO, LJUBLJANA

Trgovina, pomembna partnerica v gospodarstvu

Medtem ko z velikim zanimanjem spremljamo in vsak po svojih močeh tudi vplivamo na pravi tok gospodarskih gibanj, je prav, da si nekoliko poglobljeno pogledamo, kako je z našo gospodarsko panogo, kaj smo v trgovini dosegli, kakšno trgovino želimo in kakšno potrebuje naše gospodarstvo.

Vsa ta in še mnoga druga vprašanja smo postavili Lojzetu Fortuni, direktorju Poslovnega združenja za trgovino Slovenije.

Mercator: Kako ocenjujete razvoj slovenske trgovine?

● Slovenska trgovina je dosegla viden napredek. Zadnja štiri leta si je še posebno prizadevala za razvoj in modernizacijo trgovskega omrežja, pomembno je nje-
no širše povezovanje s proizvodnjo in drugimi gospodarskimi dejavnostmi, nastalo pa je tudi več večjih trgovskih podjetij z omrežjem na jugoslovanskem in tujih tržiščih.

K tej številki je priložena posebna priloga, v kateri objavljamo:

Pravilnik o izdajanju glasila delovne skupnosti »Mercator«.

Stopnjo njene razvitosti in modernizacijo maloprodajne mreže pa je videti: v hitrejšem razvoju in modernizaciji maloprodajne mreže; preusmeritev trgovine iz klasično-distributerske v sodobno, ki v svojo dejavnost vključuje grosistični, detajlistični, zunanje-trgovinski in zastopniški promet; v večjem in širšem povezovanju trgovine s proizvodnjo; v organiziranju lastne proizvodnje, predelave, servisov in podobno; v vključevanju v turistično dejavnost; v investiranju v infrastrukturo, na primer žičnice itd.

To osnovno preusmeritev trgovine dobro ponazarjajo podatki za 28 trgovskih podjetij Slovenije, ki opravljajo 45 % celotnega prometa slovenske trgovine, med njimi ima pomembno mesto Mercator. V svojem sestavu ima 828 prodajaln, 37 proizvodnih (Nadaljevanje na 2. strani)

Lojze Fortuna

29.
november
1971

Letošnji 29. november nas bolj kot kdajkoli doslej obvezuje, da se spomnimo dne, ko je pred 28 leti bila spočeta največja odločitev jugoslovanskih narodov: želja poslej živeti v demokratični federativni državi enakopravnih narodov. Hkrati nas obvezuje, da se za trenutek spomnimo vseh mejnikov naše novejši zgodovine: osvoboditve in povojne izgradnje, resolucije informbiroja, uvedbe delavskega samoupravljanja, ki si prav z letošnjimi ustavnimi spremembami piše novo obdobje v svojem razvoju.

Vsako od teh obdobj nas mora navdati s ponosom, da smo vselej ravnali pošteno, pogumno, samozavestno in ustvarjalno, da smo vsakič stopili na višji pedestal uspehov, da smo vsakič vedeli, kako in kam pojdemo dalje.

Tega smo se morali spomniti, da bi znali razumeti in prav ovrednotiti današnji trenutek.

Z ustavnimi spremembami smo si prepordelili samoupravne pravice. Tega nismo storili zato, da bi se sedaj življali kot narodi v okviru nacionalnih, gospodarskih in političnih sistemov, da bi poglobili meje med republikami, med nastajajočimi državami, da nam ne bi bilo več mar drug za drugega, da bi »opogumljeni« vpili prek ograje, kako smo bolj kot drugi, pameten, kulturni narod sposobni živeti vsak zase.

Ne! Za sedanje spremembe v družbenoekonomskem sistemu smo se odločili preudarno, zaradi potrebe in nuje, da ne bi s sistemom zavirali neustavljivega procesa samoupravljanja, da bi delovni ljudje z vso odgovornostjo sproščali svojo samoupravno pobudo in živeli v demokratičnih odnosih, da bi s poštenimi računi razvijali gospodarstva, da bi se ponašali z delom, z velikimi dejanji za preprostega človeka in mu vsadili tudi v življenje socializem in humane odnose in ne le v srce in čustva.

Zaradi vsega tega, zato ker vemo, kako in kam pojdemo dalje, ne vsak zase, ampak vsi skupaj, smo dopolnili ustavo — ta najvišji družbeni Zakon. In v tem trenutku se zavedamo bolj kot doslej, da smo drug drugemu potrebni, da smo republike in avtonomne pokrajine povezani v skupnih interesih in hotenjih kot povezan snop palic, ki jih ni mogoče zlomiti, da pa bi bila vsaka zase krhka, šibka.

Zaradi teh spoznanj in skupnih krvavih preizkušenj smo se tudi pred 28 leti odločili za skupno pot.

I. V.

Članom delovne skupnosti
čestitamo za praznik republike!

Trgovina, pomembna partnerica v gospodarstvu

(Nadaljevanje s 1. strani)

in 11 predelovalnih obratov, 29 servisov, 36 gostinskih turističnih objektov, 2 inženjeringa in 75 konsignacijskih skladišč. Poleg tega se ta podjetja z dolgoročnimi pogodbami povezujejo s 143 proizvodnimi in drugimi organizacijami.

Pri ekspanziji na jugoslovansko tržišče je samo teh 28 podjetij ustanovilo široko mrežo poslovnih enot, prodajaln, konsignacijskih skladišč in servisov. To je nedvomno pomemben prispevek k ustvarjanju enotnega jugoslovanskega tržišča.

Že samo teh nekaj podatkov pove, da trgovina izgublja vse bolj klasično vlogo posrednika blaga in postaja vse bolj nosilec razvoja celotnega gospodarstva.

Mercator: Razvoj trgovine gre v pravo smer. Kakšna pa je njena materialna osnova za hitrejši razvoj, za polnejšo vlogo v razvoju gospodarstva, za še večjo ekspanzijo na druga tržišča?

● Trgovina razpolaga z 18 % dolgoročnih obratnih sredstev, drugo pokriva s kratkoročnimi bančnimi krediti. Iz razlike v ceni lahko odvaja v poslovni sklad letno le do 2 %. Taka struktura sredstev je resna ovira za njeno dolgoročno povezovanje s proizvodnjo in za širše vključevanje v blagovni promet. Zato je njen delež v skupnem blagovnem prometu še vedno le približno 43 %. To ni dobro, če vemo, da je trgovina specializirana organizacija, ki lahko opravlja posle blagovnega prometa zato ceneje in bolj učinkovito.

Na prebivalca pride v Sloveniji le 0,20 m² prodajnega prostora, medtem ko imajo v srednje razvitih državah od 0,30 do 0,60 m² prodajnih površin na prebivalca. Med tem pa ustvari naš prodajalec letno za približno 50 % več prometa, kot ga opravijo prodajalci v državah s približno enakim narodnim dohodkom na prebivalca. Zategadelj kakovost storitev naše trgovine pogosto še ni taka, kot jo potrošniki upravičeno zahtevajo.

Mercator: Poudarili ste, da postaja trgovina nosilec razvoja celotnega gospodarstva. Kakšen pa je njen položaj v slovenskem narodnem gospodarstvu in kako se povezuje z jugoslovanskim?

● Vemo, da je v SR Sloveniji trgovina po družbenem proizvodu in številu zaposlenih že nekaj let na drugem mestu v gospodarstvu. Njen delež v skupnem prometu jugoslovanske trgovine pa znaša približno 20 %, kar je znatno več, kot je delež družbenega proizvoda slovenskega gospodarstva. Tako mesto ji je zagotovila njena usmerjenost in dejstvo, da mora industrija s področja Slovenije plasirati, že pri sedanjih stopnjah izkoriščenosti zmogljivosti, približno 40 % svojih proizvodov na druga tržišča. Zato je industrija sprejemala pobude za širše povezovanje v vseh oblikah medsebojnega sodelovanja.

Mercator: Kakšno mesto pripisujejo trgovini dokumenti srednje- in dolgoročnega razvoja Slovenije?

● Samoupravni organi našega združenja so obravnavali osnutek resolucije o dolgoročnem razvoju Slovenije, ki ga je pred časom predložil izvršni svet Skupščine

SR Slovenije in izhodišča za pripravo srednjeročnega načrta razvoja trgovine v Sloveniji. Resolucijo dolgoročnega razvoja so pozitivno ocenili, saj daje trgovini pomembno mesto v nadaljnjem razvoju.

Taka opredelitev trgovine je pomembna še posebno z vidika njene vloge pri hitrejši prodaji proizvodnega blaga z večjo ekspanzijo na domačem in tujih tržiščih in v vse večjem povezovanju trgovine z drugimi panogami gospodarstva.

Več predlogov pa je bilo za nadaljnje delo pri pripravi srednjeročnega načrta. Usmeritev razvoja trgovine v tem obdobju bi namreč morali prilagoditi doseženi stopnji razvoja našega gospodarstva in nalogami, ki jih vsebuje zasnova dolgoročnega razvoja. Videti je, da so se sestavljavci predhodnega gradiva preveč usmerili le na potrošnjo v naši republiki in preveč osamili razvoj trgovine, pri tem pa zanemarili povezanost trgovine s proizvodnjo in ekspanzijo na jugoslovansko in tuje tržišče.

Take naloge trgovine terjajo namreč drugačno razvojno usmeritev, drugačno strukturo investicij in tudi večji obseg naložb.

Mercator: Kako ocenjujete zunanjetrgovinsko usmeritev?

● Poudariti velja, da pri nas vse bolj opuščamo stari zunanjetrgovinski koncept. Delovne organizacije, ki se ukvarjajo z zunanjo trgovino, so vse bolj povezovalke tržišča s proizvodnjo in zato tudi pobudnice sodobnega razvojnega koncepta slovenskega gospodarstva. Tako usmeritev ponazarja podatek, da ima 28 naših največjih trgovskih podjetij v inozemstvu 11 mešanih podjetij,

kjer so udeležene s svojim kapitalom, da imajo 26 predstavništev, nekaj večjih podjetij pa ima v tujini tudi lastne proizvodne in prodajne obrate.

Ob taki usmeritvi trgovskih podjetij zato lahko upravičeno trdimo, da je v veliki meri tudi njihova zasluga, da je Slovenija udeležena v skupnem jugoslovanskem izvozu s približno 18 % in da približno tričetrt tega blaga izvažamo na konvertibilna tržišča. Spričo potrebe po širšem vključevanju gospodarstva v mednarodno delitev dela in na mednarodna tržišča pa bo potrebno tako usmerjenost zunanjetrgovinskih podjetij še bolj spodbujati in jim zato dati ustrezno mesto v razvojnih programih.

Mercator: Kaj storiti za hitrejši napredek trgovine?

● Predvsem se mi zdi močno narobe, da se znova srečujemo z vprašanji o vlogi in položaju trgovine v našem družbeno ekonomskem sistemu. Njena naloga je bila jasno opredeljena že ob reformi. Tedaj smo prišli na širše uveljavljanje tržnega gospodarstva. K razčiščevanju dileme o usmeritvi trgovine, je takrat največ prispeval pokojni Boris Kraigher. Izkušnja je v celoti potrdila njegove misli o vlogi trgovine.

Dalje menim, da je potrebno pogoje gospodarjenja trgovine izenačiti z drugim gospodarstvom, jo obravnavati enako kot vse druge gospodarske panoge, tako pri upravljanju s poslovnimi prostori kot pri obdavčevanju. Imela naj bi enake pogoje za delo v zunanji trgovini, politiki oblikovanja cen in pri ustvarjanju poslovnih sredstev ter kreditiranju njenega razvoja.

Le enaki pogoji gospodarjenja bodo pozitivno vplivali na še širše povezovanje celotnega gospodarstva. Hkrati so tudi predpogoj za tak razvoj trgovine, kot si ga zastavljamo v dolgoročnem konceptu razvoja. Kolikor ukrepi tekoče ekonomske politike ne bi šli v korak z razvojno usmeritvijo trgovine in če bi za trgovino sprejemali delne, posebne restriktivske ukrepe, potem se bojim, da bo začetni razvoj le deklaracija.

I. V.

Predlog ukrepov za odpravo vzrokov nelikvidnosti

Zvezni organi so pred nedavnim pripravili obširno analizo o vzrokih nelikvidnosti in izdelali predloge nekaterih ukrepov za reševanje.

Na Poslovnem združenju za trgovino sodijo, da bi morali zavzeti konkretna stališča do naslednjih predlogov ukrepov:

1. *Uvedba sanacije nelikvidnih podjetij.*

Z zakonom naj bi opredelili pojem nelikvidnosti delovne organizacije. Pri tem bi se ravnali po naslednjih kriterijih:

— večje obveznosti delovne organizacije do dobaviteljev, če so obveznosti starejše od 30 ali 60 dni pri trgovskem, oziroma reprodukcijskem materialu, kot znašajo njene terjatve;

— čas blokiranja tekočega računa; na primer več kot 90 dni v koledarskem letu, ali več kot 60 dni — strnjeno;

— točnost v izpolnjevanju akceptnih in drugih nalogov.

Te ali druge pokazatelje, ki bodo veljali kot kriterij, bi delovne organizacije posredovale SDK. Ta bi v posebnem glasilu objavljala spisek podjetij, ki po kriterijih niso likvidna. Na osnovi takih spiskov bi upniki lahko pobudili postopek za sanacijo podjetja.

2. *Določitev minimalnega deleža trajnih obratnih sredstev v skupnih obratnih sredstvih.*

Z zakonom naj bi določili rok (npr. 5 let), v katerem bi morale delovne organizacije zagotoviti z zakonom predviden najnižji delež trajnih obratnih sredstev (npr. 70 %). Pod dolgoročna sredstva bi šteli lastna obratna sredstva in dolgoročne kredite.

3. *Ugotavljanje kreditne sposobnosti delovne organizacije.*

Kot kriteriji za ugotavljanje kreditne sposobnosti delovne organizacije s strani bank bi lahko služili:

— doseganje določenih rezultatov — uspehe v poslovanju;

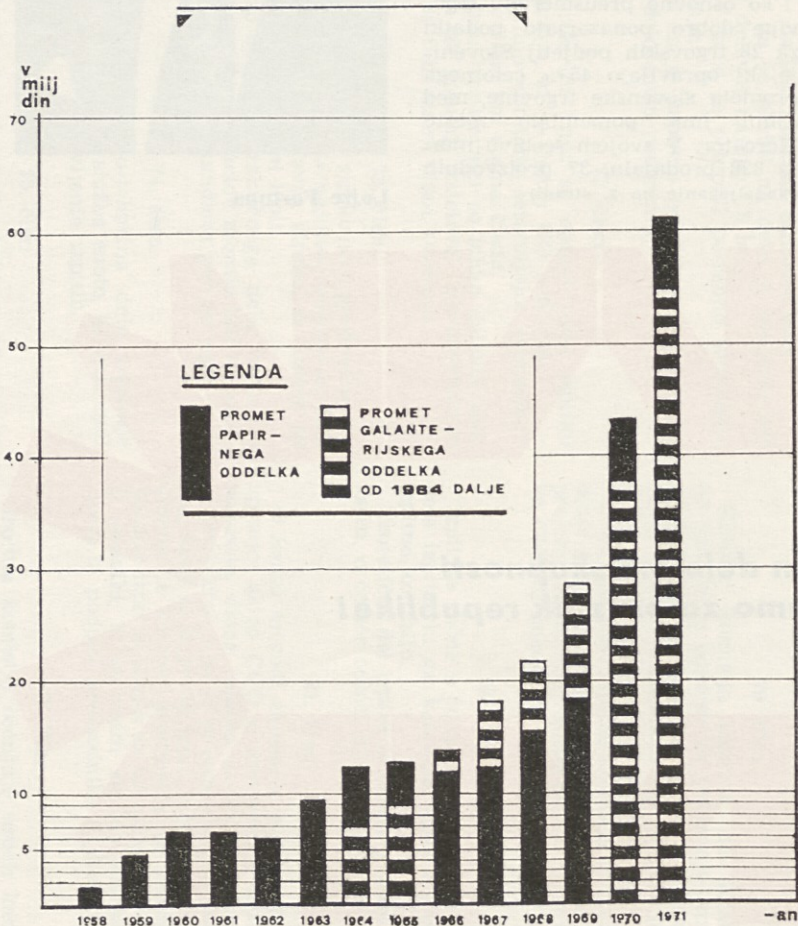
— dolgoročna programska usmeritev;

— obseg lastnih sredstev;

— poslovna solidarnost, likvidnost podjetja;

— višina rezervnih skladov.

PROMET PAPIRNEGA IN GALANTERIJSKEGA ODELKA OD USTANOVITVE PA DO DANES

Vsi kot eden

V minulih dneh smo imeli priložnost zastaviti predstavnikom posameznih republik vprašanje: Kaj vam pomeni 29. november 1971?

Prisluhnimo njihovim odgovorom.

Petar Bosnar, diplomirani ekonomist, strokovni sodelavec Zavoda za raziskovanje tržišča v Zagrebu.

»Razmišljanj o letošnjem 29. novembru ne prepletajo le spomini na junaške dni odločnega boja za resnično bratstvo in enotnost za pravičnost in enakost vseh naših narodov in narodnosti, ampak tudi spomini na velike sinove iz preteklih stoletij, ki so s svojim samozavestnim narodom pripravljali ideje o skupnem življenju.

Razmišljanja pa prevevajo tudi mnoge težave naše neposredne sedanjosti.

Kot raziskovalci tržišča prihajamo v tisoče domov v velikih mestih in majhnih zaselkih. Sprašujemo naše preproste ljudi, kaj kupujejo, kako so zadovoljni z izdelkom, kakšne imajo želje. To so gospodinje, delavci, kmetje. Spontano nam pripovedujejo tudi o svojih težavah, ne da bi jih zanje spraševali. Vendar jih poslušamo in si mnoge njihove težave tudi zapišemo.

Ne prigovarjajo le cenam, ki iz dneva v dan naraščajo, kakovosti izdelkov, ki vselej ni dobra. Ne. Pripovedujejo o zadevah, ki grenijo življenje preprostemu človeku,

— ker mora potrpežljivo čakati po naših bolnišnicah in ambulan tah;

— ker pride tako počasi do pravice po dolgi hodnikih pravosodja;

— ker je tako stisnjen v gneči po tramvajih in avtobusih;

— ker bi si želel iti na vikende, smučanje, velika potovanja;

— ker ga vznemirjajo novi nacionalni problemi...

Vendar se zna ta preprost človek tako iskreno veseliti ob vsakem srečanju s svojim sodržavljanom, ne glede na to, iz katere republike ali pokrajine je.

Želel bi, da bi ta iskrenost in dobra volja preprostih ljudi spodbudila moči in misli tistih, ki uravnavajo družbeni in ekonomski razvoj naše dežele, jih spodbudila za bolj pravično in ustvarjalno delo, da bi dosegli kar največ skupnih dogovorov, vendar zares čvrstih dogovorov in sporazumov.

Želel bi, da bi bil naš preprost človek ponosen ne samo na lepo napisane besede o samoupravljanju in socializmu, ampak tudi na resnično prakso in življenje v naši deželi.

Želel bi, da letošnji 29. november ne bi bil le priložnost za slovesnost, ampak da bi nas pobudili vse za bolj predano in ustvarjalno delo.

Enver Salihbegović, šef propagande v »Famos« Sarajevo.

»Moje podjetje združujejo štiri podjetja iz štirih republik. Že dosedanje izkušnje so dovolj veliko jamstvo, da nas bodo ustavne spremembe, kljub večji avtonomnosti republik, še čvrsteje povezale, da se bo celoten kolektiv zavzel za še večje gospodarske uspehe, za izdaten prispevek k stabilizaciji gospodarstva.«

Niko Martinović, namestnik šefa službe za informacije in propa-

gando »Industriaimport« — Tito-grad.

»29. november, ta svetel datum naše novejšje zgodovine je del mene od zgodovinskega leta 1943. Tedaj sem kot skojevec razlagal sklepe AVNOJ. Bil je del mene, prek vseh značilnih obdobij — obnove, izgradnje, mladinskih prog, avtocest, hidroelektrarn in vseh drugih dosežkov socialistične izgradnje.

Vsak 29. november, tudi letošnji, napolnjujejo novi dosežki.

Svoboda, nacionalna enakopravnost in samoupravljanje, te temeljne karakteristike našega družbenega sistema — slone na začrtani politiki in daljnosežnih sklepih AVNOJ. Tudi letošnja obletnica — sprejemanje ustavnih sprememb označuje napredek, ne glede na nekatere nestrpnosti, ki bi želeli buditi nemir med narodi. To je del revolucije, ki še vedno traja, in mi Črnogorci gledamo na vse to z velikim optimizmom. Kajti od Triglava do Djevdjelije: Slovenci, Hrvati, Srbi, Črnogorci, Makedonci in druge narodnosti živijo in bodo živele dalje zbrateno v enotni Jugoslaviji, ki uživa danes v svetu velik ugled, doma pa je ustvarila velik napredek.

Rista Spasovski, šef propagande Železarne Skopje:

»Nekaj pomembnih dogodkov je letos vzbudilo pozornost, predvsem za sprejem ustavnih amandmajev, ki vnašajo novo kvaliteto v naše samoupravno življenje.

Kot vem, makedonska javnost pripisuje največjo pozornost srednjeročnemu načrtu, ki predvideva višjo življenjsko raven, naraščanje zaposlovanja itd.

Smo republika z mnogimi nacionalnostmi, vendar naši delovni ljudje ne vidijo narodnostnih problemov, ki bi naj odvrnili njihovo pozornost od reševanja drugih družbenih problemov. Pričakujemo ukrepe, ki bodo pripomogli še k boljšemu razumevanju in zblizjevanju vseh nacionalnosti, predvsem pa k enotnosti narodov Jugoslavije.

Zato pričakujemo letošnji 29. november s pozornostjo, kot jo zasluži njegov pomen, s kritično presojo dosedanjega dela in s perspektivo na jutrišnje — boljše.

Ljubomir Crvenčanin, šef propagandnega biroja Galenika Beograd.

»Leto 1971 je težko leto. Kot gospodarstveniki se doslej nismo dobro obnašali, zato nas prav zdaj lovi skrajni trenutek, ko se moramo začeti vesti tržno.

Po drugi strani pa ocenjujem letošnje leto kot obetavno. Razmere nas bodo prisilile, da si bomo morali povedati, kdo je dober in kdo slab, kdo naj izstopi iz gospodarske arene in neha ovirati razvoj, koga pa je potrebno še spodbuditi za večje uspehe. Tega seveda ne bomo rešili takoj. Zato pa je prav, da si takoj vsak najprej pomete pred lastnim pragom, se raztegne, kot je dolga odeja, da bo lahko obveljalo v gospodarstvu načelo: kolikor si ustvaril, toliko veljaš in kolikor si ustvaril toliko ti sodi.

To so osnovna vprašanja, o katerih razmišljajmo za 29. november.

III. kongres sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije

V Festivalni dvorani v Ljubljani je bil dne 10/11-71 III. kongres sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije. Na tem kongresu sem bila poleg drugih, več kot 200 delegatov in gostov, delegat.

Med gosti so bili tudi Dušan Petrovič-Šane — predsednik jugoslovanskih sindikatov, Tone Kropušek — predsednik slovenskih sindikatov, Duško Šobot — predsednik centralnega odbora sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Jugoslavije, predsedniki republiških in pokrajinskih odborov tega sindikata.

Delegati smo poslušali na kongresu dva referata, najprej referat predsednika republiškega odbora Jožeta Vidica, za tem pa še Mire Frolov, tajnika odbora.

V zelo plodni razpravi je sodelovalo 19 delegatov in gostov. Povzemam uvodna govora Jožeta Vidica in Mire Frolov ter nekaj drugih razprav delegatov in gostov, za katere mislim, da so najpomembnejše.

Povzetek iz uvodnega govora Jožeta Vidica:

KAJ JE BOGASTVO?

Današnja dinamika družbe nam pravzaprav onemogoča, da bi se pri svojem delu uspavali, da bi postali prakticisti, da bi bili s svojim delom zadovoljni itd. Ta razgibanost nas ohranja mlade v miselnosti, daje nam možnosti vsestranskega uveljavljanja v vseh družbenih procesih. Samoupravna socialistična družba, ki človeka osvobaja vseh morebitnih spon, v kateri je človek resnično svoboden ustvarjalec svojih in kolektivnih idej ter ciljev. Po mojem globokem prepričanju človek ni že sicer svoboden, če živi v taki ali drugačni družbi, resnično svoboden je tedaj, ko lahko svoje ustvarjalne sposobnosti uveljavi povsod tam, kjer živi in dela, povsod tam, kjer odloča v veliki meri svojega presežnega dela, ko odloča o medsebojnih človeških odnosih, ko sam sebi predpisuje pravila obnašanja in pravila igre, ko nenehno gradi novo dinamično družbo, v kateri sam po svojih sposobnostih in močeh sodeluje kot člen v verigi celotne družbe. To, tovarišice in tovariši, je po mojem bogastvo. To je tisto, kar nas spodbuja k ustvarjalnemu delu. To je tisto, kar nas stimulira pri družbenem delu sploh.

NOVI KVALITETNI PREMIKI V NAŠI SOCIALISTIČNI SAMOUPRAVNI DRUŽBI

V zvezni kot v republiški ustavi je rečeno, da bo osnovna oblika samoupravne družbe in osnovna oblika združenega dela temeljna organizacija združenega dela. Ta ima torej vse osnovne in izvirne pravice upravljanja in odločanja. V njej delavci na podlagi svojega dela neposredno in enakopravno urejajo medsebojna razmerja pri delu, upravljajo zadeve in sredstva družbene reprodukcije, odločajo o dohodku in o drugih vprašanjih svojega družbeno ekonomskega položaja. Iz tega sledi, da se mora načelo neposrednega odločanja delavcev odraziti v temeljni organizaciji združenega dela, je torej v samoupravnem in organizacijskem pogledu organizem, ki ga naprej ni mogoče deliti.

Ze teh nekaj okvirnih področij govori o tem, da smo neposredno pred obdobjem novih kvaliteten premikov v naši socialistični samoupravni družbi.

Iz te opredelitve se vidi, da nastajanje delovne organizacije ni in ne more biti vsiljeno od zgoraj, pač pa celotna zgradba skupnega podjetja nastaja od spodaj navzgor. To je šele porok neposredne samouprave.

TER ŠE NASLEDNJA MISEL

Delati med ljudmi in za ljudi, je hvaležno delo. Vse, kar bomo naredili danes, kar smo naredili v preteklosti, kar bomo naredili v bodoče, bo dobro poplačano, če bo naš prispevek resnično osvobodil delavca — ustvarjalca, krepil njegovo osebnost, da bo postal resnični kreator trenutnega in bodočega položaja.

Mira Frolov: SINDIKAT IN NJEGOVA VLOGA

Živimo v obdobju, v katerem sindikati vse bolj pridobivajo na svoji vlogi in postajajo pomemben činitelj v celotnem samoupravnem sistemu naše družbe. Vse bolj se uveljavljajo kot družbenopolitična organizacija, ki samostojno gradi in oblikuje svojo politiko, s katero se vključuje v celotni samoupravni sistem naše družbe.

Organizacija sindikata delavcev storitvenih dejavnosti ima nedvomno tudi pravico in dolžnost, da se dogovarja in usklajuje interese svojega članstva z interesi članstva drugih strokovnih sindikatov v republiki.

Torej imamo pravico in dolžnost, da se dogovarjamo za skupne politične cilje celotnega delavskega razreda in te cilje v praksi tudi uresničujemo.

Tone Kropušek, predsednik slovenskih sindikatov:

Slovenci smo šele zadnje čase dokončno spoznali, da naša perspektiva ni pod zemljo, saj nimamo rudnih bogastev, na osnovi katerih bi gradili industrijske velikane. Naše bogastvo je na zemlji, v naravnih lepota, v delovnih, sposobnih, iniciativnih ljudeh, v posrečeni lociranosti, saj lahko rečem, da je Slovenija ena najdražjih parcel v Evropi in na svetu.

Jože Lekšan, Koper:

Ni dovolj, da se v sindikatih le deklarativno tolčemo za nagrajevanje po delu. Nujno je, da se lotimo tega s povsem konkretnimi predlogi in s konkretnimi nalogami.

Franc Plazar, Ljubljana:

Trgovina se vsak dan srečuje s stotinami predpisov, kar najbolj otežkoča njeno poslovanje. Imamo na primer 56 občin in prav toliko načinov obračunavanja prometa davka. Zakaj ne bi že en (Nadaljevanje na 4. strani)

Uresničevanje ustavnih amandmajev in nekateri problemi trgovine

Na II. kongresu samoupravljalcev je bila postavljena odločna zahteva, da se čimprej sprejmejo zakoni, ki bodo omogočili neposredno uporabo in uresničevanje XXI. in XXII. ustavnega amandmaja, ki predstavljata osnovo za razvoj nadaljnjih odnosov samoupravnega združenega dela.

Zvezna skupščina je tej zahtevi ugodila s tem, da je sprejela ustavni zakon za izvedbo ustavnih amandmajev XX do XLI, ki v svojem 2. členu določa, da se XXI. in XXII. amandma glede pravice delovnih ljudi do organiziranja temeljnih organizacij združenega dela in do njihovega združevanja uporabljajo od dneva, ko se razglasijo ustavni amandmaji, to je od 30. junija 1971 dalje.

Če je Zvezna skupščina spoštovala zahtevo samoupravljalcev za takojšnjo uveljavitev teh dveh pomembnih amandmajev — zakaj ne bi še mi v delovnih organizacijah na enak način pokazali, da si tudi v praksi želimo njihovo čimprejšnjo uresničitev?

Pojavljajo se osamljene dileme, da XXI. ustavni amandma s svojo določbo, po kateri pripada dohodek v celoti temeljnim organizacijam združenega dela, ki ga ustvarijo v katerikoli obliki združenega dela in združevanja sredstev — ogroža celovitost podjetij, zlasti integriranih in da bo oviral njihov nadaljnji razvoj. Prepričani smo, da so te bojzani odveč, ker XXII. amandma bolj kot katerakoli norma doslej, odpira pogoje za proces skupnih vlaganj, seveda na podlagi računice.

Temeljne organizacije združenega dela bodo v znatno večji meri združevale svoje delo in svoja sredstva na podlagi samoupravnih sporazumov o združevanju, če bodo na ta način dosegle boljše rezultate in večje uspehe.

Na podlagi dolgoročne razvojne politike posameznih temeljnih organizacij združenega dela in hkrati združene delovne organi-

zacije kot celote, bodo neposredni interesi delavcev zavarovani z usklajevanjem skupnih razvojnih načrtov, s koordinacijo poslov na nehierarhičen, decentraliziran in demokratičen način, ki bo zagotovil najboljše odločitve.

Podjetje Mercator je v svoji dosedanji razvojni poti od leta 1961 dalje s svojimi decentraliziranimi oblikami samoupravljanja nenehno poglobljalo medsebojne samoupravne odnose ter s tem ustvarjalo medsebojno zaupanje: O naših samoupravnih oblikah, o naši organizaciji in delu ter o naših problemih smo obširno pisali v knjižici »Samoupravni odnosi v integracijskih procesih«, ki je bila sprejeta v gradivo za II. kongres samoupravljalcev Jugoslavije.

Tudi nam narekujejo novi ustavni amandmaji nekaj bistvenih sprememb oz. izboljšav. Doslej smo imeli 17 samostojnih organizacij združenega dela, od teh eno z lastnostjo pravne osebe. Vse te izpolnjujejo po ustavi določene pogoje, da se organizirajo kot temeljne organizacije združenega dela. Ker so vse samostojno ugotavljale in delile dohodek in ker smo tudi za tiste enote, ki niso imele lastnega računovodstva, vodili vse podatke po enakih kriterijih kot za podjetje, ni bilo in tudi ne bo težko usklajevati medsebojnih delitvenih in drugih odnosov.

Z uveljavitvijo ustavnih amandmajev bomo morali spremeniti dosedanjo obliko koncentracije sredstev, za katero smo se odločili po pripojitvenih pogodbah in po statutu. Doslej je vsaka enota sicer samostojno ugotavljala in delila dohodek na OD in sklade, nato pa je 50 % skladov odvedla v centralne sklade, 50 % pa je obdržala v lastnih skladih. S tem smo zagotovili materialno podlago za samoupravljanje tako CDS in CUO, ki sta razpolagala s centralnimi sredstvi ter za DS in UO enote, ki sta razpolagala s sredstvi enote.

Ker je večina enot še v letu 1968 zaključila s svojimi pomembnejšimi investicijami in adaptacijami, je CDS priporočil DS enot, da naj s pogodbo o skupni naložbi vložijo svoja sredstva v centralna sredstva, da bodo na ta način omogočili večji razvoj in najbolj nujne večje investicije. CDS je posebej zagotovil, da ta sredstva ostanejo enoti, ki jih le kreditira centralnim sredstvom, proti plačilu obresti ter za čas in po pogojih določenih s pogodbo, s tem, da je enota sorazmerno udeležena v doseženem uspehu skupnih investicij.

Vsi delavski sveti enot so sprejeli ustrezne ukrepe o združitvi svojih sredstev ter jih predložili centralnemu delavskemu svetu.

S tako obliko združevanja sredstev so se naši samoupravni organi že v letu 1968 odločili za neke vrste samoupravni sporazum o združevanju sredstev na

način, ki sedaj doživlja svojo potrditev v XXII. ustavnem amandmaju.

Naš dosedanji način oblikovanja centralnih sredstev iz tistih 50 % sredstev skladov, ki pa niso ostala v upravljanju enot, ampak so prešla direktno v centralna sredstva, se bo moral seveda spremeniti. Prepričani pa smo, da ne bo nobenih drugih pomislov in težav in da bodo temeljne organizacije združenega dela s samoupravnimi sporazumi o združevanju del in sredstev zagotovile, da bo podjetje nemoteno krilo dosedanje obveze in da bo hkrati lahko v še večji meri zagotovilo nadaljnji razvoj.

Pri tem ne smemo prezreti, da delajo naši delavci še v ca. 65 % poslovnih prostorov, ki so v najemnem odnosu. Pri sodnih odpovedih najemnih pogodb ni nobene zaščite ter zaradi tega nenehno grozi našim delavcem hkrati z odpovedjo poslovnih prostorov tudi prenehanje delovnega razmerja. Prav zaradi tega smo imeli in še imamo interes, da gradimo lastne prostore in s tem zagotovimo delavcem stalnost dela. Pri tem pa nam je nerazumljivo, zakaj z omejitvenimi ukrepi, to je z znanim 30 % pologom omejujemo prav trgovini njen razvoj, ker je razumljivo, da takega bremena pri naši nadaljnji izgradnji ne bomo zmogli. Upoštevati bi morali, da niso vse panoge v trgovini enako akumulativne ter da se delavci živilske trgovine težko borijo za svoj kruh, s tem da samo v našem podjetju s svojim fizičnim delom uskladiščijo in prevozijo letno 300.000 ton blaga.

Trgovina je med vsemi gospodarskimi dejavnostmi najbolj zainteresirana za stabilne odnose na tržišču, saj ima večji del razpoložljivih sredstev vezanih v zalogah. Za to ji vsak porast cen v neprimerno večji meri kakor drugim dejavnostim povečuje potrebna sredstva.

Iz tega razloga trgovina podpira vsa prizadevanja in ukrepe, ki se sprejemajo za umiritev tržišča in za zagotavljanje večje stabilnosti cen. Ne more pa sprejeti pristranskih ukrepov, ki prizadenejo

samo posamezne gospodarske dejavnosti in ki ustvarjajo neenake pogoje gospodarjenja ter posredno ali neposredno prelivajo sredstva z enega na drugo področje. To pa praktično uveljavlja navedeni ukrep, saj se sredstva depozita, ki naj bi jih vplačala trgovina, lahko uporabijo prav tako za investicije, vendar na drugih področjih.

Po letu 1965 je napravila trgovina precejšen napredek, saj ji je z nekoliko hitrejšim razvojem od povprečja uspelo zmanjšati razlike v razvitosti, če jo primerjamo z drugimi gospodarskimi dejavnostmi. Vendar pa ta napredek še ni bil tak, da bi trgovina lahko prevzela vse tiste naloge, ki naj jih opravlja v tržnem gospodarstvu, predvsem zaradi različnih gledanj na trgovino, ki so se ohranila iz predreformskega obdobja. Niso celo redki primeri, da trgovino še vedno uvrščajo v neke vrste javne službe, namesto med aktivne činitelje gospodarskega razvoja. To je prišlo do izraza tudi v zakonu o polaganju depozitov, kjer je pri že omenjenem 30 % pologu od gospodarskih dejavnosti praktično navedena le trgovina.

Zaradi tega bi se morali nenehno zavzemati za to, da se tudi trgovskim delavcem zagotovijo enakopravni pogoji za gospodarjenje, kar bo samo v korist poglobljanja samoupravljanja v trgovskih delovnih organizacijah.

III. kongres sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije

(Nadaljevanje s 3. strani)

krat dosegli, da bi bil davek za klobedico kave enak v Mariboru, Ljubljani, Kranju, skratka povsod.

Duško Šobot, predsednik CO sind. delavcev storitvenih dejavnosti Jugoslavije:

Med naše osnovne naloge šteje tudi ta, da v delovnih organizacijah aktiviramo vse dejavnike — še posebej osnovne sindikalne organizacije — da iščejo rešitve na vsa vprašanja v zvezi z ustavnimi amandmaji.

Po končani razpravi je kongres sprejel še statut, s čimer je sindikat delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije postal samostojna družbenopolitična organizacija, razen tega pa smo na kongresu sprejeli tudi cilje in naloge tega sindikata.

SUZANA MODRIJAN

Mercatorjeva samopostrežna trgovina na Vevčah, tokrat ponoči

Veliko pričakovanje Beograjčanov

Prva slovenska blagovnica v Beogradu je dobila te dni, ko so jo zapustili zidarji, svojo zunanjo podobo.

Lepa je, velika, impozantna. Beograjčani pa so vanjo zavrtali že sto vprašanj, sto domnev, sto pričakovanj, želja, zahtev.

Tovariš direktor Zoran Popović in drugi delavci beograjske Mercatorjeve blagovnice, ne bo vam lahko. Beograjčani pričakujejo nekaj velikega, izjemnega, povsem novega v trgovini, več, kot že zmorejo dobre beograjske trgovske hiše.

ne, potem pa le prisluhnite: pričakujemo boljši in širši izbor blaga, lepo razvrščeno kvalitetno blago, predvsem pa kulturne prodajalce, ki ne bodo roboti na prodajnih mestih, ampak strokovnjaki, gibčni, vljudni. Da, predvsem vljudni in po sposobnostih visoko kvalificirani trgovci.« To naj bo Mercatorjeva blagovnica v Beogradu.

Pravzaprav Beograjčani ne pripovedujejo nič novega. Ne zahtevajo nič nenavadnega. Celo povsem normalna so njihova pričakovanja.

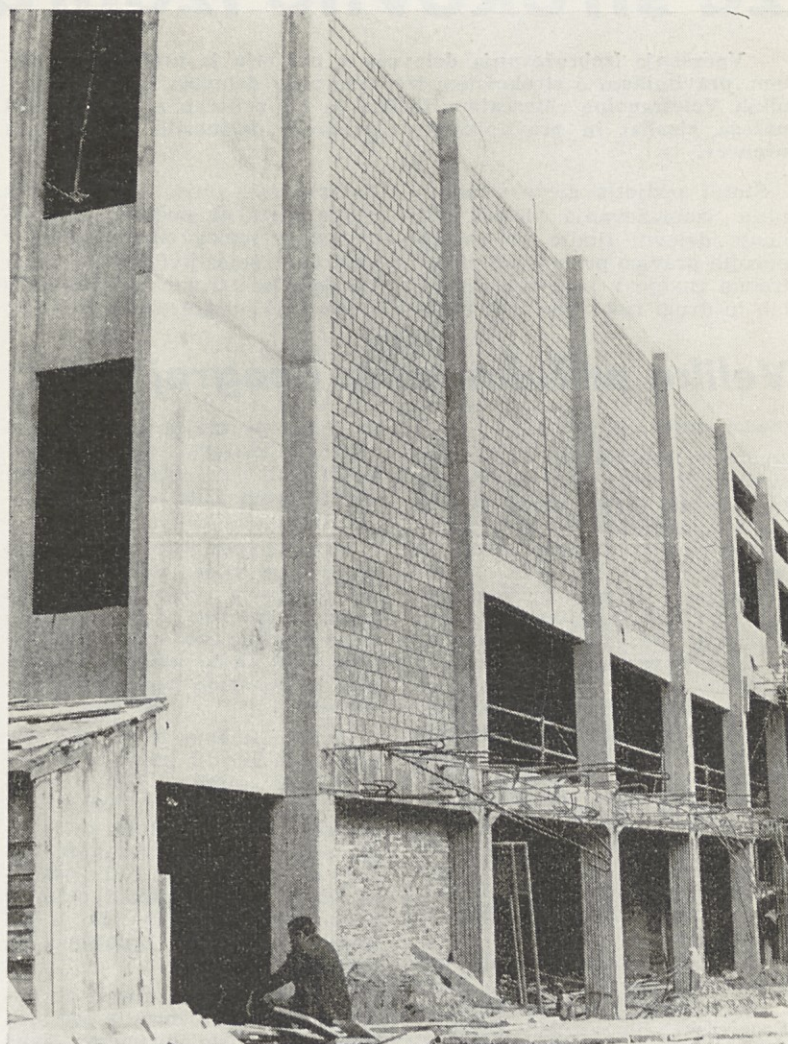
In vendar bo potrebno zastaviti vse moči, znanje in sposobnosti, da bo Mercatorjeva beograjska blagovnica na ravni, kot so jo že vnaprej določili beograjski potrošniki in na ravni, kot se to sploh spodobi za izkušeno, uveljavljeno, ugledno podjetje Mercator.

In če le enkrat prisluhnete Zoranu Popoviću, njegovim načrtom, kako bo dihala nova blagovnica, stoterim dobrim, vabljenim idejam in če pri tem občutite, da govori s srcem, da je prepričan v uspeh, ker mora uspeti, potem se nalezete optimizma in komaj čakate na tisti aprilski ali majski dan, ko bo blagovnica odprla svoja gostoljubna vrata Beogradu in njegovemu zaledju.

ENKRATNA LOKACIJA

»Blagovnica stoji v pravem poslovnem središču v Novem Beogradu, na prehodu iz Zemuna v Beograd, na Bulevaru Lenina,« pripoveduje njen direktor Zoran Popović. »To je gosto naseljeno področje s 100.000 prebivalci. Do leta 1975 načrtujejo na tem področju že približno četrto milijona ljudi.

Priseljujejo se mlade družine, mladi strokovnjaki, kvalificirani,

šolani ljudje, ki jim podjetja kupujejo stanovanja. Imajo dobre dohodke in velike potrebe po vsem, kar mora biti in kar sodi v novi dom.

Vendar ne mislimo le na te ljudi. Vedno pravimo, da ne zidamo blagovnice za Novi Beograd, ampak za ves Beograd. Še več, za njegovo bližnje in daljne zaledje. Mislimo tudi na inozemske kupce, še posebno na turiste iz vzhodnih evropskih držav. Blizu je hotel, ki sklepa številne aranžmaje z vzhodnoevropskimi potovalnimi agencijami. Zato prihaja semkaj vsako leto več skupin Bolgarov, Madžarov, Romunov in drugih. Zanje vemo, da jih privlačujejo naše trgovine, naš izbor kakovostnega blaga in zato moramo nanje računati in jim dovolj na stečaj odpreti svoja vrata.

In slednjič: pred blagovnico bo parkirišče za nad 200 avtomobilov. Menda ni potrebno posebej dokazovati, kako je to privlačno dandanes.

Ni kaj reči, lokacija blagovnice v Novem Beogradu je tako dobro izbrana, tako preračunana, da bo kljub velikim prodajnim površinam komaj kos taki množici potencialnih potrošnikov. Posebej velja poudariti parkirišče, ki že samo po sebi zagotavlja dobre in izdatne kupčije.

ZA VSAKOGAR — VSE

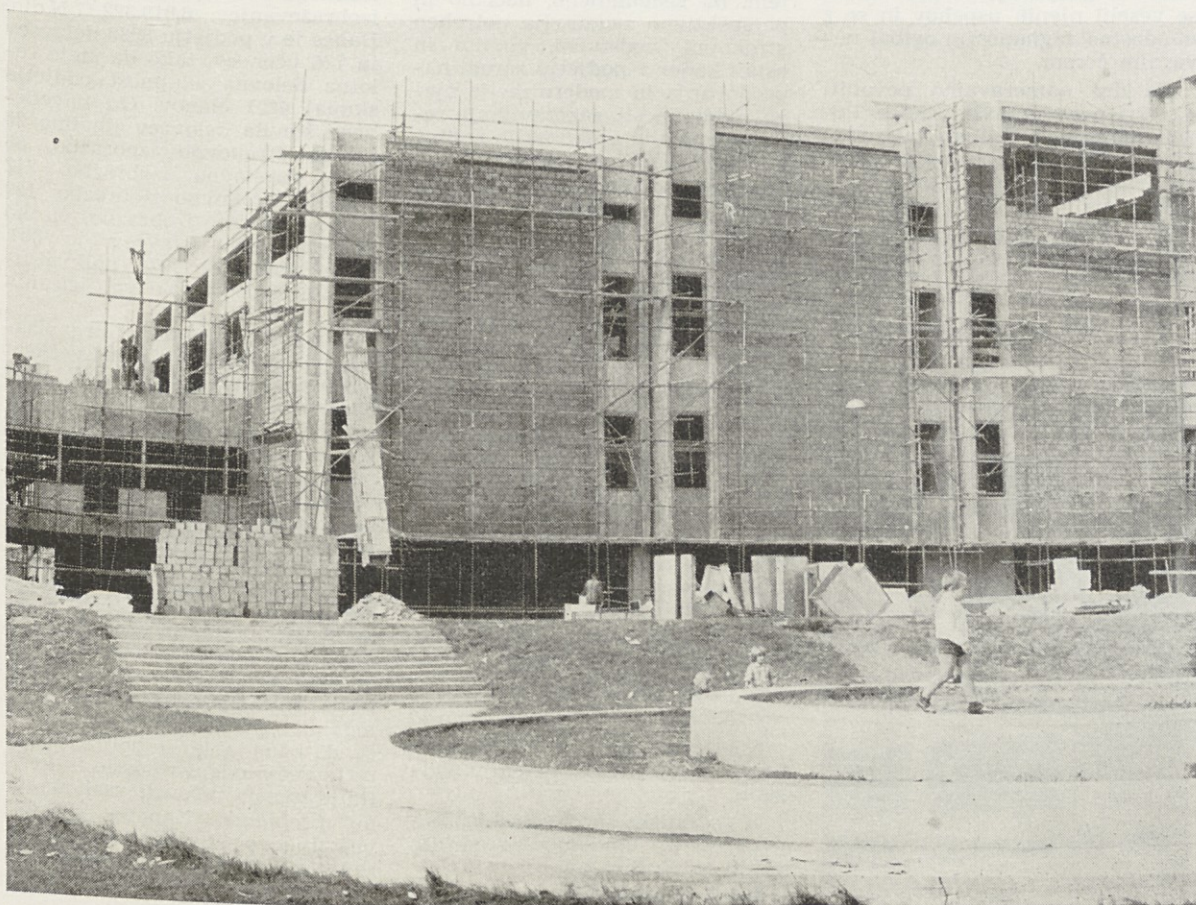
Nova blagovnica bo razgrnila svoje blago na površini blizu 7000 m², torej bo ena izmed največjih v Jugoslaviji. V njej pa bo resnično mogoče kupiti vse: od živil do prav vseh vrst blaga široke potrošnje: tekstila, posode, gospodinskih strojev, pohištva, kovinskih, elektro, kemičnih izdelkov, plastike, fotografskega materiala, razne galanterije, ko-

(Nadaljevanje na 6. strani)

Direktor nove blagovnice v Beogradu, Zoran Popović

»To bo slovenska trgovina,« pravijo in vas pri tem vprašujoče pogledajo čes, ali ne morete razumeti, da k temu ni kaj dodati, podrobneje razložiti. »No, če pa se že hočete prepričati o tem, da poznamo sodobne, moderne trgovine, zmožnost slovenske trgovine,

M-blagovnica tudi v Novem Beogradu: pogledajte si njene razsežnosti

Kako urejujemo in skrbimo za strokovno izobraževanje

Vprašanje izobraževanja delavcev v podjetju je urejeno s statutom, pravilnikom o strokovnem izobraževanju delavcev in o pripravnikih Veletrgovine »Mercator« (kateri je bil priložen zadnji številki našega glasila) in pravilnikom o pravicah, dolžnostih in položaju učencev.

Statut podjetja glede strokovnega izobraževanja določa, da imajo delovni ljudje ob enakih pogojih pravico pridobivati si potrebno znanje v podjetju, na šolah in drugih izobraževalnih insti-

tucijah vseh vrst. Podjetje kot celota skrbi na podlagi perspektivnega in letnega plana kadrov v okviru razpoložljivih sredstev, za splošno in strokovno izobrazbo kadrov, ki jih potrebuje. Delovna

skupnost podjetja mora stalno skrbeti za strokovno, politično in ekonomsko izobraževanje svojih članov, kar zahteva tudi stalni razvoj proizvodnih sil ter družbenoekonomskih odnosov. V ta namen organizira delovna skupnost razne oblike izobraževanja in to:

- prek raznih oblik uvajanja delavcev na delo,
- prek šolskih centrov za blagovni promet,
- prek seminarjev, tečajev in posvetovanj, ki jih organizirajo razne institucije za strokovno izobraževanje izven podjetja,
- prek strokovnega izobraževanja na delovnem mestu,
- prek seminarjev, strokovnih tečajev in strokovnih ekskurzij, ki jih organizira delovna skupnost sama v podjetju,
- prek mednarodne izmenjave delovnih izkušenj in prakse delavcev.

Delovna skupnost pa nudi v ta namen pomoč s štipendijami, plačevanjem šolnin, plačevanjem strokovnih seminarjev, tečajev itd., za nabavo potrebnih učnih pripomočkov, za denarno nadomestilo v času, ko so delavci na izpitih oziroma raznih izobraževalnih akcijah.

IZOBRAŽEVANJE JE PRAVICA IN DOLŽNOST

Pravilnik o strokovnem izobraževanju delavcev in o pripravnikih Veletrgovine »Mercator« podrobneje določa pravice in dolžnosti delovne skupnosti podjetja kot celote oziroma vsakega njegovega člana ali drugih oseb, katere se po določenih pravilnika strokovno izobražujejo za potrebe podjetja kot celote in enot. Namen pravilnika je predvsem v tem, da sistematično, načrtno in perspektivno zagotavlja potreben strokovni, vodstveni, vodilni in ostali kader v podjetju zaradi napredovanja in modernizacije njegove dejavnosti, zagotavljanja racionalnejših in sodobnejših rešitev v organizaciji in gospodarjenju, ob vsestranskem uveljavljanju delavskega samoupravljanja. Zato je dolžnost vsakega delavca podjetja, da med delom in ob samem delu nenehno izpolnjuje svoje delovne sposobnosti, stvarno z zahtevami delovnega mesta in z zahtevami, ki izvirajo iz izpopolnjevanja delovnega procesa v podjetju toliko časa, kolikor se je obvezala s pogodbo. Svoje pridobljeno znanje pa mora nenehno prenašati na ostale sodelavce.

Strokovno izobraževanje po določenih pravilnika obsega:

1. strokovno izobraževanje — došolanje delavcev, izredno šolanje delavcev in družbenoekonomsko izobraževanje delavcev,
2. izpopolnjevanje, specializacijo in podiplomski študij,
3. prekvalifikacijo,
4. štipendiranje in kreditiranje,
5. pridobivanje strokovne izobrazbe s praktičnim delom v podjetju,
6. počitniško in obvezno prakso dijakov in študentov srednjih, višjih in visokih šol.

Poleg navedenega ureja pravilnik tudi vprašanje planiranja strokovnega izobraževanja — plan

kadrov in plan strokovnega izobraževanja, priznavanje praktične usposobljenosti delavcev, ki daljši čas uspešno zadovoljujejo zahtevam svojega delovnega mesta, čeprav ne izpolnjujejo šolske oziroma strokovne izobrazbe in urejanje razmerij pripravnikov v podjetju.

IZOBRAŽEVANJE NAJ BO FUNKCIONALNO

Če izhajamo iz navedenih določil samoupravnih aktov podjetja, lahko ugotovljamo izhodišča oziroma načela, ki so osnova za izvajanje izobraževanja v podjetju. To se pravi:

— izobraževanje naj bo tako, da bo zadovoljevalo potrebe in zahteve in to na najrazličnejše načine, po najkrajši poti ter z najmanjšimi naporji in upoštevanji človeka — člane delovnega kolektiva;

— poslovna politika podjetja mora proučevati tudi smernice za izobraževalno delo, ki se uresničuje v kadrovskih oziroma splošni službi podjetja oziroma enot;

— izobraževalna dejavnost v podjetju je trajen in dinamičen proces, ki ne pomeni le skrbi za posredovanje strokovno-tehničnih oziroma praktičnih in strokovno-teoretičnih znanj, temveč tudi priznavanje za izobrazbo celotne osebnosti vsakega člana kolektiva;

— plan izobraževanja velja za vse člane delovnega kolektiva in nihče, ki potrebuje izobrazbo, ne more biti izvzet, ne glede na delovno mesto;

— izobraževanje mora biti organizirano in mora izhajati iz trenutnih in perspektivnih potreb ali zahtev na podlagi ustreznih učnih metod z usposobljenimi strokovnimi kadri.

ŠE VEČ POZORNOSTI IZOBRAŽEVANJU

Za doseganje navedenih ciljev je podjetje od leta 1961 do konca lanskega leta vložilo v strokovno izobraževanje 6.819.322,17 N din. Danes je v podjetju 3535 delavcev in 726 učencev, tako da šteje celotna delovna skupnost podjetja skupaj 4251 članov. Od navedenega števila delavcev jih ima 25 visoko strokovno izobrazbo, 36 višjo strokovno izobrazbo, 242 srednjo strokovno izobrazbo, 129 nižjo strokovno izobrazbo, visoko kvalificiranih delavcev je 304, kvalificiranih je 1931, polkvalificiranih 257 in nekvalificiranih 601.

Nenehni napredki v organizaciji in poslovanju nam večkrat postavljajo vprašanje ali smo lahko zadovoljni z obstoječo izobraževalno strukturo naših delavcev oziroma ali smo dovolj skrbeli za nenehni dvig njihove strokovne usposobljenosti za zadosten priliv novih kadrov z ustreznimi strokovno izobrazbo. Verjetno bomo morali v bodoče tem vprašanju posvečati več pozornosti, če hočemo dosegati še boljše rezultate. Stalno širjenje asortimenta obstoječega in uvajanje v promet novih vrst blaga, zahteva od nas vseh, da s še bolj učinkovitimi metodami usposabljammo naše delavce, da bodo lahko še bolj strokovno, z večjo odgovornostjo in kontinuiranostjo reševali vsakodnevne probleme. Nanovo sprejeti pravilnik o strokovnem izobraževanju delavcev in o pripravnikih veletrgovine Mercator nam daje za to vse pogoje.

MARJAN POGAČNIK

Veliko pričakovanje Beograjčanov

(Nadaljevanje s 5. strani)

zmetike, pisarniškega materiala, svetlobnih teles, do nakita. Kdo bi v takem zapisu mogel naštet več sto izdelkov. To bo blagovnica v pravem pomenu besede in še nekaj več.

»Imamo sto idej,« pravi direktor Popović. »Ne kaže jih že danes povedati. Toda del teh odgovorov je tesno povezanih s Slovenijo, z matično deželo Mercatorja. Čeprav bo blagovnica v beograjskem okolju, čeprav se bo prilagajala zahtevam tega potrošnika, mora vseeno prinesiti v to okolje nekaj slovenskega duha, nekaj slovenske kulture, navad, običajev. In še eno osnovno značilnost mora imeti: ustreči in postreči mora vsem kategorijam potrošnikov: bolj in manj izbiričnim, bolj in manj petičnim.

Tu mora obveljati geslo: pri Mercatorju dobi vsakdo — vse!«

Veliko denarja se bo obrnilo v beograjski blagovnici. Direktor Popović je dejal, da bi ob današnjih pogojih morali ustvariti blizu 100 milijonov prometa letno. To ni izmišljena številka. Prvi izračuni so upoštevali pogoje in gibanje povpraševanja, trend porasta prometa na področju mesta in občine Novi Beograd, na zmogljivostih prodajnih površin in primerjavi z enakimi zmogljivostmi in lokacijo blagovnic Beograd in potrebni rentabilnosti blagovnice, ki naj zagotovi minimalna sredstva za enostavno in razširjeno reprodukcijo. Ob upoštevanju vseh teh pokazateljev so predvidevanja glede prometa previdna, vendar na moč realna.

NAJTRŠI OREH — KADRI

Duša in srce blagovnice pa so ljudje. Od njih je odvisno, ali

se bodo Beograjčanom izpolnile želje po kulturni strokovni postrežbi, ali pa ji bodo razočarani obrnili hrbet. Zato je s kadri največ skrbi.

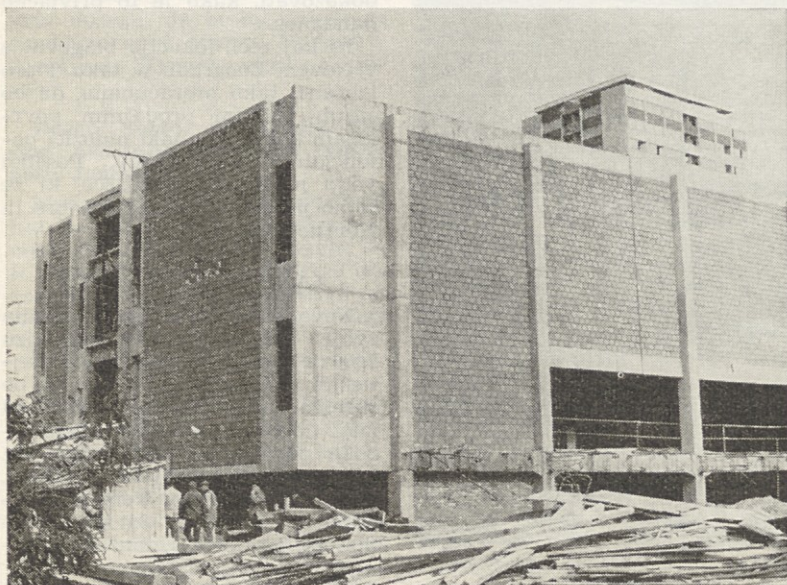
To ni le specialiteta beograjske blagovnice, vemo, da so nasploh velike težave pridobiti sposobne trgovske delavce. V Beogradu bo to še posebno zahtevno delo. Približno 230 jih bo zaposlila blagovnica. Kako bodo kos temu vprašanju?

»V uku imamo že 15 učencev, prihodnje leto jih bomo imeli 30,« je povedal direktor Zoran Popović. Smo pred razpisom za 30 pripravnikov s srednjo ekonomsko šolo in drugimi srednjimi šolami tehnične smeri. To bo osnovni kader in bo zasedal delovna mesta šefov oddelkov. Po 1. januarju pojdejo v Ljubljano na prakso.

Sicer pa so nas prosilci že došli, ko še ni šlo zares, s prošnjami zasuli. Tristo jih imamo. Tako bomo lahko opravili pravično in kakovostno selekcijo. Želimo poleg kvalificiranih trgovcev šolan kader. Mlad, poln želje delati v moderni, sodobni trgovski hiši. Mlad kader, ki bo vzljubil svojo mlado organizacijo, z njo rastel, se veselil njenih uspehov in se z mladostno zagnanostjo ogibal nevarnim čerem.

Te dni nameravamo povabiti na prvi pogovor naše učence. Potem jih bomo vabili na take razgovore vsak mesec. Tako jih bomo navezali na firmo. Na prvem sestanku pa jim želim pripovedovati o Mercatorju, da bodo ponosni in neučakani komaj čakali dne, ko bodo vstopili v delavsko knjižico v njegovo hišo.«

IVANKA VRHOVČAK

69 krvodajalcev iz Mercatorja

HVALA, TOVARIŠI!

Vedno več je bolezni, ki jih uspešno zdravimo s pretokom, to je s transfuzijo krvi in iz dneva v dan tudi narašča število zahtevnih operacij, ki terjajo velike količine krvi. Prav zaradi tega pa tudi neprenehoma naraščajo potrebe po tej nenadomestljivi življenjski tekočini. Količine krvi, ki jih za svoje delo predvidoma potrebuje zdravstvena služba Slovenije, že presegajo 20.000 litrov na leto. Da bi zanesljivo vsakokrat zbrali potrebne količine krvi, potrebujemo res širok krog krvodajalcev. In da pri tem ne bi preveč obremenjevali sedanjih krvodajalcev, bi glede na rastoče potrebe morali njihov krog širiti. Pridobivanje krvodajalcev je bila doslej predvsem naloga aktivnih članov Rdečega križa, ki z vso svojo požrtvovalnostjo in naporom dosegajo program krvodajalske službe. Toda njihovo pridobivanje bi bilo še vse bolj uspešno, če bi se jim v propagandi za to plemenito dejavnost, pridružili vsi dosednji krvodajalci.

Pred kratkim smo člane našega delovnega kolektiva obvestili, da v sodelovanju z občinskim odborom RK Ljubljana Vič-Rudnik tudi pri Mercatorju organiziramo vsakoletno krvodajalsko akcijo. Zdaj z veseljem lahko ugotovimo,

da se je vabilu odzvalo kar lepo število starih krvodajalcev. Povedati pa moramo tudi to, da smo pridobili tudi precej mladih ljudi, ki so tokrat prvič darovali svojo kri. V presledku enega tedna sem bil tako kar dvakrat z našimi krvodajalci na Zavodu za transfuzijo krvi v Ljubljani in moja beležka je kaj kmalu postala polna zanimivih zapiskov.

ZANIMIVI PODATKI

Nadvse prijazni uslužbenci transfuzijske postaje so mi rade volje odgovorili na številna vprašanja in postregli z mnogimi podatki. Že prej sem omenil, da letno potrebujemo predvidoma 20.000 litrov krvi. Da bi to mero izpolnili, potrebujemo približno 200 krvodajalcev na dan. Količina odvzete krvi zavisi od hemoglobina, sedimentacije in drugih laboratorijskih izvidov. Vsem krvodajalcem, pri prvem odvzemu ne glede na njihove telesne in fizične lastnosti odvzamejo 3 dl krvi. Osebam nad mejo normale (če njihova telesna teža presega 80 kilogramov) odvzamejo 4,2 dl krvi, v mejah normalne (telesna teža 60–75 kg) pa odvzamejo 3 dl krvi. Pri telesni teži od 50 do 60 kg in mladoletnikom pod 18 leti (če so izredno močni) pa se odvzame 2 dl krvi. Tisti, ki so na

Maja Hočevár, Marija Potočnik med odvzemom krvi

Veterani-krvodajalci: Jože Čuden, Stane Pust, Ivan Kurent, Janez Jerina, Jože Ahčin, Janez Kastelic

spodnjih mejah normale pa kljub temu želijo dati kri, dajo lahko le en deciliter.

V razgovoru z višjo medicinsko sestro Radoslavo Čirič sem izvedel mnogo zanimivosti. Moški lahko kri darujejo vsake tri mesece, ženske pa na vsake štiri mesece. Med ljudmi so se razširile govorice, da se človek, ki večkrat da svojo kri, prične rediti. To pa seveda ne drži.

Kri se odvzema v operacijski sobi v sterilizirane stekleničke, v katerih je že tekočina proti strjevanju. Ko se steklenička napolni, se hermetično zapre. Vsaka steklenička ima tekočo številko, zabeležko o dajalcu krvi in seveda navedbo krvne grupe. Največ je krvne grupe A in sicer 41 %, sledi grupa O z 38 % in grupa B s 15 %. Najmanj pa je grupe AB — samo 6 %. Kri je uporabna 21 dni po odvzemu in se hrani v posebnih komorah pri temperaturi +4 °C do +6 °C. Po tem roku služi kri za predelavo. Če klinika želi kri za posebna obolenja, se le ta odvzame v posebne silikonske steklenice. Zadnje leto dni pa za odvzem uporabljajo tudi posebne plastične vrečke (dobe jih iz uvoza) za odvzem 4,2 dl krvi. To kri uporabljajo za razne krvne produkte, ki služijo za zdravljenje hemofilikov.

Naj bo dovolj teh podatkov. Pa se spet vrnimo k našim krvodajalcem, ki jih je skupno bilo kar devetinšestdeset. Nekateri so kri darovali prvič, precej pa je bilo

tudi tistih, ki so redni krvodajalci že leta in leta. Med njimi je tudi nekaj pravih veteranov. V razgovoru z njimi sem izvedel marsikaj.

»DANES SEM PRIŠLA NA ODVZEM KRVI ČETRTIČ, A NE ZADNJIČ.«

Med vsemi prednjači nedvomno tovariš Stančič, direktor PE Rožnik, ki je svojo kri daroval že 25-krat. Kot priznanje je prejel že srebrno in zlato značko ter posebno plaketo. Ko sem se na Zavodu za transfuzijo pogovarjal z njim, nam je pokazal sliko drobnega dekletca. Na njej je tudi pisalo: Vanošek Desanka, 5. 3. 1968. Torej je prav njegova kri deklici pomagala rešiti življenje.

Milan ŠTOK, delavec v embalažnem skladišču, kri daje že od leta 1961. Tokrat je že enajstič prišel na odvzem. Vseh akcij se je udeležil, pa tudi sami ga večkrat pokličejo.

Kristina ZORKO, blagajničarka pri PE Hrana je kri darovala že petič. Mlada je še, komaj dvaindvajset jih šteje in pred tremi leti je lahko šele prvič dala kri. Sami so jo klicali že trikrat. (Nadaljevanje na 8. strani)

Ena izmed skupin Mercatorjevih krvodajalcev

Mercator

Mercator in narodna obramba

ZALOGE V GOSPODINJSTVU

Kakšne naj bodo zaloge hrane v gospodinjstvu in kakšno posebno opremo bi moral imeti vsak posameznik?

S temi vprašanji se že dlje časa ukvarjajo organi za narodno obrambo, družbene organizacije in Zavod za napredek gospodinjstva. In čemu taka skrb za dobro založene shrambe v gospodinjstvu?

Kratko in jedrnat: tudi v gospodinjstvu velja načelo, da je pravilna zaloga hrane varnostni faktor: Nič nenavadnega, saj smo tudi na drugih področjih oprezni in se zavarujemo pred negotovostjo jutrišnjega dne.

Zavarujemo sebe, avto, stanovanje, pripravimo si hišno lekarno, vložimo prihranek za zlato rezervo v hranilnico. Ob vsej tej skrbnosti pa ustrezno ne založimo gospodinjanske shrambe.

V mnogih gospodinjstvih imajo zalog živil le za dan, pri tem pa se lahko primeri, da jih naslednji dan ne bodo mogli dopolniti. Morebitna vojna bi še posebno prve dni zavrnila proizvodnjo in transport; poškodovane in prekinjene bi bile običajne poti in viri preskrbe; veliko mladih, za delo sposobnih ljudi bi vpoklicala vojska iz industrije, trgovine, kmetijstva in drugih dejavnosti. Zategadelj se bi zmanjšala proizvod-

nja. Zaradi zastojev v notranjem prometu bo v takem primeru le deloma mogoče zadovoljiti potrebe prebivalstva iz državnih rezerv. Zaradi vsega tega lahko nastanejo zelo resne težave v preskrbi prehrane, prizadene nas lahko celo lakota. Lahko bi pa te težave bistveno zmanjšali, če bi bila gospodinjstva primerno založena s hrano za 1 mesec, vendar tako, da bi jo lahko, v primeru evakuacije vzeli s seboj, skupno s primerno opremo.

NAČRTNO NAKUPOVANJE ŽIVIL

Vsak mesec potrebujemo sproti osnovna živila, kot so meso, mesni izdelki, mleko, mlečni izdelki, mast in olje, žitarice in moka, zelenjava in sadje. Vsa živila morajo zadovoljiti potrebe človeškega organizma.

Za primer elementarnih nesreč ali vojne potrebujemo tedensko zalogo suhe hrane, ki mora po količini in sestavi prav tako zadovoljiti potrebe človeškega organizma. Pri tem moramo posebej upoštevati potrebe dojenčkov, majhnih otrok in starih ter bolnih ljudi.

Za primer vojne ali evakuacije prebivalstva se moramo pripraviti tudi z dvodnevno zalogo mobilne hrane. Razumljivo, da je tudi v tem primeru potrebno paziti na

potrebno količino in vrednost živil.

V nenormalnih pogojih lahko nastopijo tudi resne težave s pitno vodo. Zato je zaloga potrebne količine pitne vode enako potrebna kot zaloga živil.

V naših vremenskih razmerah potrebuje človek, četudi samo sedi, dnevno približno 2–3 litre tekočine za pitje in pripravljanje jedi. Pitno vodo pa lahko deloma nadomestimo tudi z drugimi pijanci; zelo primeren je sadni sok v steklenicah in konzervah, mineralna voda, ki pa jo v sili lahko uporabljamo tudi za pripravo kave, čaja in za kuho.

Velik problem pri pripravljanju toplih jedil lahko nastopi, če ni električnega toka ali plina. Na boljšem so zato gospodinjstva s štedilniki na trdo gorivo. Za vsak primer si je zato potrebno priskrbeti kuhalnik na špirit, plin ali petrolej in zanj primerno go-

dinstvu, tudi prihranek časa, truda in denarja in vam zagotavlja bolj pravilno prehrano.

V začetku meseca se je potrebno preskrbeti z obstojnimi živila za en mesec in z drugimi živila za teden. Nato je potrebno vsak teden dokupiti porabljena živila: sveže meso, sadje in zelenjavo. Kruh in mleko kupujemo dnevno.

Z zalogami suhe in mobilne hrane se oskrbimo, zaradi porazdelitve stroškov v treh obrokih, vsak mesec tretjino. Živila iz dopolnilne zaloge bomo porabili še preden poteče rok trajanja, vendar jih bomo naslednji mesec spet nadoknadili. S tem si ne bomo nakopali več stroškov.

KAJ POTREBUJE 4-ČLANSKA DRUŽINA ZA ENOTEDENSKO PREHRANO?

Namesto osnovne ali dopolnilne zaloge, ki si jo gospodinjstva lahko sama sestavijo ali upoštevajo navodila, bi lahko potrošniki kupovali standardne zavitke. O standardnih zavitkih veliko govo-

69 krvodajalcev iz Mercatorja

(Nadaljevanje s 7. strani)

Ivan KURENT, delavec v skladišču, je že petnajstič prišel na odvzem krvi. Začel je leta 1967, od takrat naprej pa jo daje stalno, dva- do trikrat letno.

Tomaž PRAZNIK, komisar v skladišču, je kri daroval štirikrat. Prvič je prišel na odvzem leta 1968 in pravi da od takrat naprej čuti potrebo, da daje kri, s tem pomaga drugim in tako po svojih možnostih prispeva k tej humani akciji.

Fani SESEK, trg. poslovođkinja pri PE Hrana, je svojo kri prvič darovala že pred enainvajsetimi leti. Za to humano dejanje se je prijavila v podjetju. V tistem času še ni bilo transfuzijske postaje. Zdaj je darovala kri že desetič in dokler bo zdrava, ne bo odnehala. Spominja se, kako so jo pred leti prišli z rešilnim avtomobilom iskat domov. Fani je takrat ravno kosila na bližnjem travniku. Ko je njena tašča zagledala rešilni avto, je hitela pojasnjevati, da so se zmotili, da pri njih ni nihče bolan. Toda na presenečenje ji je voznik odgovoril, da so ravno zato prišli po Fani, da bo s svojo krvjo lahko nekemu rešila življenje. Po nekaj mesecih so se starši neke deklice prišli zahvaliti za pomoč.

Milan KOREN, spremljevalec na avtomobilu je prvič dal kri, ko je služil vojaški rok. Tokrat je bil na odvzemu že šestič, dvakrat so ga klicali s transfuzijske postaje sami.

Francka TIŠLER, je trgovska pomočnica pri PE Grmada, kri pa je tokrat darovala že petič. Prvič je šla na odvzem leta 1968 na Silvestrovo. Od takrat naprej kri redno daje. Rada gre na od-

vzem krvi, saj se zaveda, da s tem pomaga drugim. Nikdar se po odvzemu ne počuti slabo in pravi, da bo ostala krvodajalec, dokler bo zdrava in njena kri dobra. — Le zakaj ne bi pomagala bolnim, če lahko, je dejala.

Helena KUMER je fakturistka na upravi PE Hrana. V kratkem pogovoru mi je dejala: »Danes sem prišla na odvzem krvi že četrtič. Pa ne zadnjič. Nikoli ne veš, kje in kdaj te čaka nesreča in takrat morda potrebuješ veliko krvi. Zakaj potem ne bi pomagala drugim? Mislim, da so tisti, ki mnogokrat dajo kri skromni in neradi govore o tem. Ne zdi pa se mi lepo, da tisti, ki dajo kri le enkrat, to obešajo na veliki zvon.«

Mnogo sem še izvedel v pogovorih z našimi krvodajalci, toda vseh pogovorov ni moč zapisati. Naj omenim le še nekaj imen tistih, ki so kri darovali že večkrat. Janez Gašperič je kri dal 18-krat, Mitja Gerbajš 5-krat, Ivan Kurent 15-krat, Ludvik Kaučnik 16-krat, Janez Jerina 11-krat, Stane Pust 14-krat, Franc Mehle 7-krat itd.

Iz vsega tega lahko zaključimo, da je naša letošnja krvodajalska akcija lepo uspela in da smo s tem tudi mi prispevali svoj delež. Občutek, da smo s tem v dvojni meri opravili zaslužno delo, nas bo navdajal še s posebnim zadovoljstvom, saj smo tako izvršili ne le humano in solidarno dejanje pomoči človeku, temveč presegli tudi dolžnost, ki jo ima sleherni posameznik. Tako smo tudi mi pomagali zagotoviti tisto količino krvi, ki bo o pravem času in v zadostni množini na razpolago slehernemu, kadarkoli jo bo potreboval.

DEJAN

Člani kolektiva PE Mercator na tečaju RKB enote civilne zaštite

rivo. Posebno je to potrebno v gospodinjstvih z majhnimi otroki, ki morajo redno dobivati toplo hrano.

In slednjič, vsako gospodinjstvo mora imeti zalogo osebne in skupne opreme, ki jo sicer uporablja za izlete v naravo in taborjenje, lahko pa služi za primer evakuacije.

Poleg varnostnega faktorja pa je načrtovano nakupovanje živil, ki pomeni stalne zaloge v gospo-

rimo. Do sedaj so izdelani predlogi za tri vrste standardnih zavitkov — za 2-člansko in 4-člansko gospodinjstvo. Osnovni zavitek bi vseboval živila za osnovno širitredensko zalogo, ki bi ga vsako gospodinjstvo enkrat na mesec kupilo in v celoti porabilo. Drugi standardni zavitek bi vseboval živila za dopolnilno enotedensko zalogo suhe hrane. Obnovil bi se vsakih 6 mesecev. Tretji

(Nadaljevanje na 9. strani)

Tovarna mesnih izdelkov skrbi poleg kakovosti tudi za praktično, privlačno embalaranje svojih izdelkov

Mercator in narodna obramba

(Nadaljevanje z 8. strani)

zavitek bi vseboval vsa živila za dvodnevno zalogo suhe hrane. To zalogo hrane bi prebivalstvo vzelo s seboj v primeru evakuacije ali s vojne — bi bili primerni za dvodnevni izlet. Dokler naša trgovina ne poskrbi za standardne zavitke, se morajo gospodinjstva sama oskrbeti s hrano in predvideti enomesečne zaloge.

Zavod za napredek gospodinjstva je izdelal seznam in količine živil za osnovno 4-tedensko zalogo v gospodinjstvu za 4-člansko gospodinjstvo:

MESO IN MESNI IZDELKI

— jetrna pašteta	450 g
— sardine v olju	530 g
— jušni koncentrati	8 vrečk

MAST IN OLJE

— olje	3400 g
--------	--------

ŽITARICE

— pšenični zdrob	910 g
— testenine	1800 g
— riž	1700 g
— drobtinice	350 g
— ovseni kosmiči	100 g
— koruzni zdrob	560 g
— ajdova moka	250 g
— prepečenec	2350 g
— bela moka	2470 g
— ješprenj	300 g
— puding	3 kom.
— sladkor	3500 g
— med	250 g
— marmelada	600 g
— kakao	175 g

ZELENJAVA

— krompir	19.500 g
— fižol	1000 g
— čebula	3100 g
— cvetača konz.	2000 g
— rdeča pesa konz.	500 g
— stroč. fižol konz.	1500 g
— grah konz.	1400 g
— kislo zelje	1500 g
— paprika v olju konz.	530 g
— paradižnikova mezga	360 g

SADJE

— jabolka	9100 g
— suhe slive	700 g
— sadni sok	6 l
— kompot	1600 g
— rozine	100 g
— orehi	140 g

ZAČIMBE

— sol	1750 g
— kis, gorčica, poper, rdeča paprika, rožmarin, cimet, čaj idr.	po potrebi

MLEČNI IZDELKI

— mleko homogenizirano	19 l
— jajca	56 kom (50 % = 28 kom. na 14 dni)

Na ta seznam in količine bi bilo nekaj pripomb, vendar so podatki dobri in služijo za orientacijo, da se lažje odločimo za nakup zalog, dokler ne bo na voljo standardnih zavitkov.

V naslednji številki

— seznam in količine živil za dopolnilno enotedensko zalogo živil

— seznam in količine živil za dvodnevno zalogo mobilne hrane

— seznam opreme za pripravo hrane za izlete in taborjenja ali za primer evakuacije prebivalstva oziroma vojne.

MILAN TATALOVIĆ

Obisk iz Šibenika

Šola za blagovni promet iz Šibenika nas je zaprosila, če nas lahko obišče skupina njihovih dijakov s profesorji. Pripotovali so 27. 10. 1971, po številu štirideset, profesor in predavatelj.

Zaradi pomanjkanja časa jim nismo mogli razkazati tudi naših trgovin v Ljubljani, temveč smo takoj nadaljevali pot v Idrijo, kjer smo jim razkazali našo blagovnico.

Med vožnjo proti Idriji so rado vedno spraševali, kakšno podjetje je Mercator, koliko trgovin ima, kakšne dejavnosti obsega, koliko je zaposlenih itd. Posebno so jih zanimali učni pogoji vajencev. Razložili smo na kratko vse o pravicah vajencev — dopustu, seveda, kar pa je najbolj važno, vse o nagradah in štipendiji.

Pripovedovali so, da večina od njih sploh ne dobiva nagrad ali štipendij in so veseli, da se lahko sploh učijo. Tudi po opravljeni šoli težko dobijo zaposlitev. Osebnih dohodki v trgovini pri njih se gibljejo za pomočnike od 80.000 do 100.000 din mesečno, ki so v primerjavi z našo republiko veliko nižji. Vendar tudi za ta denar radi primejo za delo. Neki fant maturant mi je izjavil: »Da znam slovenački, odmah bi hteo ostati kod vas! Pa šta mogu, kad neznam.« Pravili so, da njihove trgovine niso tako urejene kot naše. Zato so bili presenečeni nad lepo urejeno blagovnico v Idriji. Kupovali so razne predmete, največ pa spominkov in razglednic.

Po ogledu blagovnice smo jih povabili na Črni vrh v hotel Bor, kjer so se po končanem obedu, ob glasbi iz glasbene skrinje, zelo razgibali in zaplesali.

Medtem smo jim podelili skromna darila, značke Mercator in naše časopise, česar so bili še bolj veseli. V popoldanskih urah so se pristrčno poslovali in nadaljevali svojo ekskurzijo proti Bledu.

Že s povratka domov, še iz Slovenije (Postojne) so nam že pisali:

Dragi tovariši,

ko zapuščamo vašo lepo republiko in vaše lepo mesto, čutimo dolžnost, da se vam najpristrčneje zahvalimo za topel in prisrčen sprejem.

Želimo, da bi bili naši stiki trajni.

Delovnemu kolektivu želimo mnogo poslovnega uspeha.

Obljubljamo, da se bomo še oglasili in takoj poslali naše fotografije za vaš časopis.

Maturanti trgovske šole Šibenik

Pred kratkim smo prejeli od njih še eno pismo, ki ga objavljamo v originalu in kup spominkov. Presenečeni smo nad njihovo pozornostjo.

VELETRGOVAČKOM PODUZEĆU »MERCATOR«

Ljubljana

Maturanti Trgovinske šole Školskog centra za robni promet, ekonomsko obrazovanje i turizam iz Šibenika vratili su se poslije svoje jednodnevne naučne ekskurzije u svoj 900 godina star Krešimirov grad — Šibenik. Na izvanrednoj ekskurziji mi smo pored ostalih radnih organizacija pod rukovodstvom svojih profesora-vodiča posjetili i renomirano Veletrgovačko poduzeće »Mercator« iz Ljubljane.

Posjet toj radnoj organizaciji koja uživa veliki ugled širom naše lijepe domovine učinio je našu ekskurziju još dražom, sadržajnijom i u naučnom pogledu korisnijom. Otkako su nas predstavnici »Mercatora« dočekali u Ljubljani pa do ispraćaja iz glavnog grada naše bratske republike Slovenije osjećali smo se prijatno, bili smo srdačno primljeni i toпло ispraćeni. Teško je reći da li je bio najprijatniji trenutak za nas i naše profesore prilikom odlaska u Idriju, ili prilikom obilaska »Mercatorove« prodavaonice u Idriji, ili je najveća čar bila dok smo imali od strane Naslova osiguran ručak u »Črnom Vrh«.

Teško se odlučiti za najdraže i najljepše jer sve je bilo lijepo, od srca dato i organizirano i zato nemamo riječi kako da se zahvalimo na toj velikoj gostoljubivosti, na izvanrednoj poslovnosti i organizaciji u tom gigantu ljubljanske privrede.

Svojom pažnjom rukovodioci »Mercatora« zadužili su nas 40 maturanata da ime te velike radne organizacije s ponosom propagiramo širom Jugoslavije, jer svojom razgranatom mrežom i ugledom »Mercator« to i zaslužuje. Bit ćemo najsretniji ako u tome uspijemo i ako naše kolege, maturanti iz drugih škola također posjete nama drage rukovodioce iz tog poduzeća i uvjere se koliko su stručni, gostoljubivi i kako je poduzeće kojem su na čelu ponos, ne samo njihov nego i Ljubljane, Slovenije i naše bratske zajednice SFRJ.

Još jednom od srca se zahvaljujemo upravi »Mercatora« na toplom prijemu i želimo tom privrednom velikanu uspjehe na privrednom i sportskom planu.

MATURANTI TRGOVINSKE ŠKOLE

Školskog centra za robni promet,
ekonomsko obrazovanje i turizam
ŠIBENIK

Šibenik, 5. XI. 1971

Maturanti trgovske šole iz Šibenika pozdravljaju naše bralce

Slavlencem — 10, 15 in 20-letnikom je spregovoril tovariš Adolf Šmid, direktor PE Hrana

Tovarišica Anica Seliškar sprejema umetniško sliko v dar za 20-letno sodelovanje v PE »Hrana«

SREČANJE SODELAVCEV Z 10, 15 IN 20-LETNO DELOVNO DOBO V POSLOVNI ENOTI »HRANA«

Sindikalna organizacija PE »Hrane« je v septembru priredila skromno slovesnost v stari prijazni gostilni »Činkole« v Ljubljani.

Slovesnost je bila namenjena predvsem srečanju članov kolektiva, ki so 10, 15 ali 20 let pri enoti »Hrana«.

Slavljenke in slavljenici z 20-letno delovno dobo so:

1. Anica Seliškar, poslovodkinja samopostrežbe Tržaška 37/b,
2. Vinko Jugovic, poslovodja prodajalne Puharjeva 3,
3. Mara Žitnik, namestnica poslovodje prodajalne Puharjeva 3;

s 15-letno delovno dobo:

1. Fani Brolih, namestnica poslovodje v Vnanjih gorah 117,
2. Marija Peklaj, poslovodkinja prodajalne Levstikov trg 7,
3. Adolf Šmid, direktor poslovne enote;

10-letno delovno dobo pri enoti pa imajo naslednji člani kolektiva:

1. Rado Andoljšek, prodajalec v Železnini — Velike Lašče,
2. Marija Unuk, blagajničarka v samopostrežbi, Viška 29,
3. Marija Ofak, poslovodkinja prodajalne Rašica 28,
4. Fani Ponikvar, prodajalka v Železnini — Velike Lašče,
5. Marjanca Vrhovec, likvidatorka faktur na upravi enote,
6. Marija Žitnik, prodajalka v samopostrežbi Grosuplje,
7. Polona Dolinar, poslovodkinja prodajalne Ilirska 15,
8. Helena Jankovec, blagajničarka v samopostrežbi na Vrhovcih,
9. Jelka Vidmar blagajničarka v samopostrežbi Tržaška 37/b,
10. Marija Jerina, prodajalka v prodajalni Levstikov trg 7,
11. Francka Petkovšek, namestnica poslovodje v prodajalni SP Vrhnika,
12. Minka Pišlar, prodajalka v samopostrežbi Rožna dolina.

Slovesnost je pričela z željo za nadaljnje skupno sodelovanje predsednica sindikalne organizacije, tovarišica Joža Janežič. Prav tako sta vse navzoče pozdravili predsednici upravnega odbora in delavskega sveta.

Tovariš direktor Adolf Šmid je med drugim poudaril, da je dolgoletno sodelovanje v kolektivu obenem priznanje za uspešno delo. Taki sodelavci usmerjajo dobro gospodarjenje, ker poznajo celotno organizacijo dela v poslovni enoti. Med našimi slavlenci imamo tudi sodelavce, ki so zelo veliko storili na področju izobraževanja trgovskega naraščaja pri praktičnem delu. Skoraj sleherni član od navzočih, je dejal tovariš Šmid, je bil član delavskega sveta ali upravnega odbora ali pa odbora sindikalne organizacije, tako da je tudi na ta način prispeval k našim uspehom. Ob koncu se je tov. direktor še enkrat zahvalil in izrazil željo po nadaljnjem sodelovanju, ker le tako, je dejal, lahko pričakujemo še več delovnih uspehov.

Nato je predsednica sindikalne organizacije razdelila priznanje vsem, ki so letos že 10 ali 15 let v enoti oziroma podjetju, tisti za 20-letno sodelovanje pa so dobili umetniške slike znane slikarja Simčiča, s posebnim posvetilom za to priložnost.

Ob prijetnem kramljanju je srečanje prehitro minilo.

A. Š.

OBRAZI IZ KOLEKTIVA

Viktor Marolt

Tisto jutro, ko sem odhajala v skladišče na razgovor s tovarišem Maroltom, sem preišlevala o človeku, ki ga bom tokrat prvič srečala. Kakšen je, bo pripravljen odgovorjati, je prijeten za pogovor in še nekaj podobnih vprašanj mi je rojilo po glavi. Negotovitosti je bilo kmalu konec in z veseljem sem ugotovila, da je pred menoj preprost človek, ki je pripravljen spregovoriti o sebi, o svojem delu, predvsem pa o živilskem skladišču, katerega šef je. Občudovala sem njegovo resnost in strogost in nenazadnje tudi izredno čustvenost, ki se skriva za njima.

Tovariš Viktor Marolt jih šteje 44. Kot mlad fant se je odločil za trgovski poklic, ki mu je ostal zvest vse do danes. Leta 1947 se je izučil za pomočnika. Svojo prvo službo je nastopil v Ribnici na Dolenjskem kot poslovodja. Zanj je bila to velika preizkušnja, saj je moral voditi delo v trgovini, ki je imela 4 milijone prometa mesečno, kar je bilo za tiste čase zelo veliko.

»Delali smo dan in noč. Po noči smo lepili karte, podnevi stregli. Oskrbovali smo gozdne delavce, ki jih je bilo tedaj v kočevskem koncu zelo mnogo.«

»Kako to, da ste že takoj po šoli dobili mesto poslovodje?«

»Leta 1949 je primanjkovalo izkušenega trgovskega kadra, tako je tisti, ki je imel končano trgovsko šolo, zlahka postal poslovodja.«

Zatem ga je njegova življenjska pot vodila v Kočevju, na Turjak in ga leta 1953 pripeljala v trgovsko podjetje Grmada v Ljubljano, ki se je leta 1962 integriralo k Mercatorju. V teh letih se je spoprijel z več delovnimi mesti od šefa oddelka, transportnega disponenta, šefa izdaje, glavnega skladiščnika za prevzem blaga, do šefa živilskega skladišča pred petimi leti.

Tovariš Marolt se na tem delovnem mestu srečuje z mnogimi problemi. Njegovi problemi pa so problemi celotnega živilskega skladišča.

»Boleča točka je pomanjkanje skladiščnega prostora, slabi

Viktor Marolt

pogoji dela, osebni dohodki in kot prvo, kadri. Vedeti moramo, da dnevno izdamo povprečno 40 ton blaga in ravno toliko ga tudi sprejemamo. To je ogromna številka v primerjavi s prostori, ki so premajhni in nefunkcionalno urejeni.

Uskladiščenih imamo 5000 artiklov, od katerih nekateri nimajo svojega stalnega mesta, ker jih moramo zaradi temperaturnih razlik prekladati iz enega prostora v drugi. Posledica stisnjene prostora je tudi, da ne moremo imeti uskladiščenih večjih zalog. Tako se je tik pred podražitvijo sladkorja zgodilo, da smo v treh dneh imeli prazno skladišče. Pomanjkanje prostora nam iz dneva v dan dela težave, ko po 200 ton blaga nimamo kam dati. Naše skladišče ni samo premajhno, je tudi zastarelo. Morali bi uvesti mehanizacijo, kar pa ni možno. Z njeno uvedbo bi potrebovali veliko manj delavcev, da ne govorimo o težkem fizičnem delu, ki bi odpadlo.«

»To pomeni, da se v našem skladišču dela še vedno na primitiven način?«

»Ti očitki so večkrat padli, ampak precej se je izboljšalo. Pred leti smo uvedli vozičke, za katere prvi trenutek ljudje niso bili navdušeni. Danes si dela brez njih ne morejo zamišljati. Imamo še dve dvigali in dva transporterja, mislimo pa še na nakup viličarja, ki bi omogočil, da blaga ne bi štirikrat premetavali.«

»Med probleme, ki vas tarejo, je tudi pomanjkanje kadrov. Kako je s tem?«

S potepa po Mercatorjevih bifejih

Pretekli teden sem obiskal nekaj Mercatorjevih bifejev. Pa ne, da bi sam jedel in pil, pač pa me je gnala radovednost, kaj jedo in pijejo drugi. Zvedel sem tudi, kako so gostje zadovoljni s strežnim osebjem in kakšen odnos imajo do uslužbencev bifejev. Torej pojdimo na naš prvi sprehod po Mercatorjevih bifejih.

Najprej je spregovoril tovariš Jože Seme, poslovodja prodajalne in bifeja v nebotičniku: »Kljub temu, da je bife v centru mesta, torej na točki, kjer je v neposredni bližini še več podobnih lokalov, sem z obiskom kar zadovoljen. Bife je poleg prodajalne in prenekaterega kupca privabi po nakupu vonj dobre kave. Tri mesece smo v bifeju točili samo kavo, ker je bilo zaradi sanitarnih predpisov prepovedano točenje alkohola in drugih pijač. V tem času je promet tudi v prodajalni občutno padel. Zdaj je v bi-

feju spet na voljo vse in tudi obisk v prodajalni se močno dviga. Naše točajke si prizadevajo na lep in vljuden način vzpostaviti kontakt s strankami in prav zaradi tega smo si pridobili že mnogo stalnih gostov. Če bi izbirali med brezalkoholnimi pijačami, potem brez dvoma lahko ugotovimo, da naši gostje najraje segajo po Tonic watru. Sledi Jupi, Ora in razni sadni sokovi. Nekdaj tako priljubljena cockta pa se umika »modernejšim« napitkom. Vinjak Rubin vodi med žganimi pijačami, sledi vinjak Slovin, veliko pa stočimo tudi domačega Brandyja in pelinkovca Mercator. Po podražitvi uvoženih pijač, je povpraševanje po le-teh precej upadlo.«

Ob koncu naj omenim še to, da so z gosti zadovoljni, in problemov z vinjenimi gosti in mladino ni.

Pot me je zanesla v Šiško, v bi-

fe PE Grmada, poleg samopostrežne prodajalne na Celovski 99. Tu je bil moj sogovornik Janez Zupančič, ki tukaj dela kot natakar:

»V bifeju je vsak dan na voljo šest do sedem vrst različnih jedil. Cene jedil so dostopne vsakomur, saj se gibljejo od 2,00 do 9,00 dinarjev. Tako pri nas lahko npr. za 9,00 dinarjev dobite že komplet kosilo. Precej prehodnih gostov se oglasi v našem bifeju, med stalnimi gosti pa so v veliki večini delavci iz bližnjih podjetij. Tudi veliko upokoencev se hrani pri nas. Kompletne kosila, juhe in razne enolončnice pa bližnji stanovalci tudi radi kupijo za domov. Med brezalkoholnimi pijačami tudi tu prednjači Tonic

water, sam ali pa pomešan z vinjakom, ginom in drugimi žganimi pijačami. Zelo veliko pa stočimo tudi kave, tudi po 5 kilogramov dnevno.

V lokalu imamo nameščenih tudi nekaj igralnih avtomatov, ob katerih se zadržuje pretežno mladina.

Na splošno smo z našimi gosti zadovoljni, saj problemov z vinjenimi gosti, z redkimi izjemami, nimamo. Upamo, da so tudi gostje zadovoljni z našo postrežbo, saj kljub lokalom, ki jih je dovolj v bližini, radi prihajajo k nam, kar dokazuje, da se pri nas dobro počutijo.«

DEJAN

Za prihodnjič, se bom oglasil morda prav v vašem bifeju.

Z MLADINSKE KONFERENCE

Novemu vodstvu na pot

Odziv na mladinsko konferenco, ki je bila 4. novembra v prostorih upravne zgradbe OE Mercator, je bil zadovoljiv. Število 22 je sicer zelo majhno v primerjavi z mnogo večjim številom mladincev v našem podjetju.

Na konferenci smo izbrali novo vodstvo, ki ga sestavlja pet mladincev, in sicer Milena Grum, Slavica Iljaš, Bojan Mrežar, Andrej Rogelj in Nada Lombardo. Posamezne funkcije bo novi odbor izbral na svoji prvi redni seji.

Anketa, ki jo je pripravil iniciativni odbor, je pokazala, za katere dejavnosti so mladinci zainteresirani. Jezikovni tečaji so na prvem mestu, zato si moramo prizadevati, da bomo te tečaje čimprej organizirali.

Brez športa ne gre, zanimanje je veliko. Košarka, smučanje, roket, nogomet, karaté. V vse te panoge se bo težko vključiti zaradi premajhnega števila mladincev. Izleti in ples bi tudi privabili mnoge pa še razna predavanja s

področij, ki bi bila najbolj aktualna, dramski krožek in morda še kaj.

Dejavnosti smo si izbrali, treba bo vse to tudi realizirati in zainteresirati še kaj mladincev, da se nam priključijo. To gotovo ne bo težko, saj so našete dejavnosti dokaj privlačne.

N. L.

V naše bifeje naše serviete

V galanterijskem oddelku vam postrežemo s servietami z našim zaščitnim znakom in s skromno propagando za kavo Mercator... Serviete so dvakrat zgibane in take merijo 24 x 24 cm. Pakirane so po 100 kosov v PVC. Cena je ugodna: zavitek s 100 kosi stane 2,95 dinarja. Morda še to: v kartonu je 64 zavitkov po 100 kosov.

Poslovna enota Vrhnika je sredi septembra odprla novo samostrežno trgovino v Logu pri Brezovici

»Pri nas je veliko ljudi, ki niso iz trgovske stroke. Ti se raje zaposle v prodajalnah. Primanjkuje nam moških delavcev, zato bomo v bodoče sprejemali ženske v oddelke za komisionarje.«

»O fluktuaciji delovne sile v skladišču se večkrat sliši. Kje so vzroki?«

»Letos je zapustilo skladišče 40 ljudi. Vzrokov za to je več. Eden glavnih so osebni dohodki, ki so v sorodnih podjetjih višji. Veliko je takih, ki nadaljujejo šolanje in se po njem raje zaposle kje drugje. Seveda so tu še težki delovni pogoji, ki marsikoga odvrnejo. Poleg odhajanja ljudi pa se srečujemo še s problemom dnevnega izpada, ki je pri nas zelo velik. Ta je bil kar 3200 dni v osmih mesecih, medtem ko je bilo dopustov 2400 dni. To močno vpliva na storilnost, zato bi bilo dobro, da bi imeli svojega zdravnikarja in s tem bi odpadle mnoge ure čakanja po ambulantah.«

»Osebni dohodki so večni kamen spotike, ki ljudem mnogokrat zmanjšujejo delovno vneto. Kako je s tem pri vas v živilskem skladišču?«

»To je pereč problem za katerega se kot šef skladišča skupaj z upravnikom vedno zavzemam, da se reši. Pri odmeri OD je treba v veliki meri upo-

števat pogoje dela, ki pri nas niso ravno lahki. Veliko je fizičnega dela, skladišče je brez klimatskih naprav, kar negativno vpliva na zdravje. V sezoni je treba delati popoldne pa ob sobotah in nedeljah. Poleti, ko je sezona piva, ga moramo razvažati v noči od sobote na nedeljo, ker ga v delovnih dneh ne moremo zaradi pomanjkanja prevoznega parka. Glede osebnih dohodkov smo dosegli vsaj toliko, da so ljudje plačani po učinku, ki jim daje spodbudo za pridno delo.«

Najin pogovor se je malo zasukal proč od problemov. Zanimalo me je, če ima morda kak hobi v prostem času.

»Prostega časa praktično nimam, zato tudi kakega hobija nimam. Rad pa obiščem vse sindikalne nogometne tekme in tekme kluba Mercator. Tudi navijanje je ene vrste rekreacija.«

Ni kaj, zopet sem se povrnila na vprašanja, ki se tičejo službe. Zanimalo me je njegovo mnenje o povezavi med skladiščem in upravo. Tovariš Marolt je odkrito priznal.

»Včasih se mi zdi premalo povezano. Uprava oziroma nekateri ljudje ne vedo za vse naše probleme ali pa se v nje ne poglobljajo dovolj. Pride do nerazumevanj in probleme

moramo reševati sami. Vodilni delavci bi morali večkrat priti k nam, saj bi njihov prihod in odkrit pogovor dvigal delovno moralo in polet. Živo bi morali stopiti v stik z ljudmi. Vem, da so precej obremenjeni, toda za to bi se moral najti čas.«

»Nekaj se je slišalo o prekinitvi dela, ki da se pripravlja v skladišču. Lahko demantirate te govorice?«

»To ni res. Še vedno je toliko pametnih ljudi, da se z njimi da pogovoriti. Je pa nekaj ljudi, ki bi bili zmožni kaj takega organizirati. Osebo si močno prizadevam, da se rešujejo kolikor se le da, problemi poedinca in vseh ljudi.«

»Vam uspe, da se z ljudmi razumete?«

»So težave. Sto ljudi, sto čudi, pravi nek pregovor. Posebno težko je delati s takimi, ki vidijo samo sebe in ne vidijo podjetja kot celote. Končno, razumeti in sporazumeti se moramo.«

Brez želja ne gre. Tudi tovariš Marolt jih ima. Povezane so s skladiščem, s problemi v njem.

»Največja želja je, da bi imeli novo skladišče. Tako bi odpadli mnogi problemi, ki tarejo mene in nas vse. Želim tudi, da pri gradnji ne bi sodelovali samo projektant, ampak

tudi mi sami, ki nam je praksa marsikaj koristnega pokazala.«

»Ste si morda ogledali kako skladišče v tujini?«

»Videl sem skladišče Migrosa v Švici. Človek lahko samo na tihem upa, da bomo tudi mi imeli kdaj tako urejeno, popolno mehanizacijo in odlično organizacijo dela.«

»Si izmenjujete izkušnje in sodelujete s skladiščno službo v naših poslovnih enotah?«

»Stika ni preveč, ker nas pač čas vedno preganja. Želim pa, da bi šli pogledat tja, kjer so urejena skladišča.«

Najin pogovor je trajal kar dve uri. Še to naj povem, da se v dveh urah naloži ali razloži 150 ton blaga, da se je promet v prvih devetih mesecih v primerjavi z lanskim letom povečal za 26.000 ton, da je mesečno le za 300 do 400 starih tisočakov kala, loma in razsipa (brez južnega sadja).

Ob koncu pa sem tovarišu Maroltu zastavila še standardno vprašanje, če bi se še enkrat odločil za trgovski poklic.

»To pa ne. Že tedaj, ko sem se šel učiti, se nisem šel ravno z veseljem. Druge možnosti ni bilo. Danes je drugače in imaš več možnosti za študij.«

Kar presenetil me je ta odgovor. Meni pa se zdi, da je ta človek rojen za trgovino.

NADA LOMBARDO

Obiskali smo Anugo v Kölnu

(Nadaljevanje in konec)

Za trgovske delavce je mogoče zanimivo tudi to, da kolonjska voda izvira iz Kölna. Za časa Rimljanov se je imenovalo mesto Kolonia, od tod tudi kolonjska voda. Tudi danes v Kölnu proizvajajo velike količine odišavljene vode in jo lahko vidite v številnih izložbah in tudi svetlobnih reklamnih napisih pod znakom 4711. Köln ni samo trgovski in gospodarski center, temveč ima tudi številne znamenitosti, med katere spada operna hiša, znamenita kölnska katedrala itd. Njen zvonik je visok 167 m, z največjim zvonom na svetu, ki tehtja kar 25 ton. Do vrha zvonika je 509 stopnic.

V Kölnu v tramvaju, tudi z več kompozicijami, sprevodnikov ni. To delo opravi šofer sam, razumljivo je, da k temu pripomorejo precej tudi disciplinirani potniki.

Köln smo zapustili v večernih urah in nadaljevali pot proti Hakenburgu. Tu smo še zadnjič prespali. Naslednji dan zjutraj smo nadaljevali pot proti Karlsruhe. Med potjo smo se za dobre pol ure ustavili v Bonnu, v glavnem mestu Zahodne Nemčije. Nekateri smo si ogledali novo in veliko veleblagovnico, drugi so si ogledali mestne znamenitosti, predvsem Beethovno hišo. Dalje smo potovali po levi strani doline reke Renn. Ta je na levi in desni strani posajena s trto. Tu je doma znani renski rizling, katerega smo v neki prijetni krčmi poskusili. Bil je zelo dober. Zvečer smo po celodnevni vožnji prispeli v Karlsruhe. Tu smo prenočili.

Predzadnji dan našega potovanja smo zapustili Zahodno Nemčijo in nadaljevali pot v Švico. Nekaj kilometrov pred Zürichom smo si ogledali velik »Shopping«

— trgovski center Migrosa. V tem centru imajo kupci na voljo vse vrste blaga. Prednost »Shopping« centrov je poleg drugega tudi ta, da imajo veliko parkirnih prostorov, kar je sicer velik problem zahodnih mest. To smo kaj kmalu sami poskusili, saj v Zürichu nismo našli praznega parkirišča za naš avtobus, tako smo po eni dobri uri iskanja zapustili mesto, ne da bi se ustavili.

Zadnjo noč našega potovanja smo prespali v majhni državi Lichtenstein. Ta šteje 15.000 prebivalcev in je finančno ozko povezana s Švico. Prenočevali smo v manjšem hotelu, last Slovenke iz Gorenjske. Družba je bila veselo razpoložena in slovenska pesem je donela pozno v noč.

Tudi v tej deželi je trgovina dobro razvita, posebna značilnost trgovine je v tem, da prodaja veliko raznih spominkov.

Končno je prišel zadnji dan naše strokovne ekskurzije. Ta dan je bila pred nami še dolga pot. Iz Lichensteina prek Innsbrucka, Brennerja v Italijo, skozi Cortino Dampozzo, Tolmezzo in pri Trbižu smo prispeli spet v domovino. V Ljubljano smo prispeli ob polnoči.

Prevozili smo z avtobusom 2860 km. To je bila dolga in naporna pot. Toda videli smo mnogo, videli smo Anugo — velesojem živil, embalaže, opreme in stroje za trgovino, stroje za pakiranje, videli smo številne veleblagovnice, samopostrežbe in ostale trgovine, videli smo velik avtomobilski promet, videli življenje štirih držav. Skratka, videli smo trgovino v centralni Evropi — Avstriji, Italiji in videli del v zahodni Evropi — Zahodna Nemčija, Švica.

Prav je, da se za dobro organizacijo strokovne ekskurzije za-

Udeleženci strokovne ekskurzije na Anugi v Kölnu

hvalimo aktivnemu in požrtvovalnemu vodji tovarišu Pogačniku. Ravno tako ne smemo pozabiti naših prizadevnih ekonomov tovariša Tončka in še posebej tovariša Draga, ki sta lepo skrbela za prehrano in za dobro voljo navzočih. Hvala tudi vsem tistim, ki so na kakršenkoli način prispevali k uspešnosti ekskurzije. Naša dolžnost sedaj je, da pridobljeno znanje prenesemo v našo trgovino. Pri tem želim vsem obilo uspehov.

Jože Renner

NA ŠTIRIH KOLESIH, Vendar TOKRAT DRUGAČE

Izlet šoferjev

Mercatorjev izletom v zadnjem času se pridružujejo še tisti v Pesciero, ki so se ga udeležili naši šoferji. Bil je darilo za njihov stanovski praznik dan šoferjev. Čeprav časovno odmaknjen kar za dobre tri mesece, je izpolnil svoj namen.

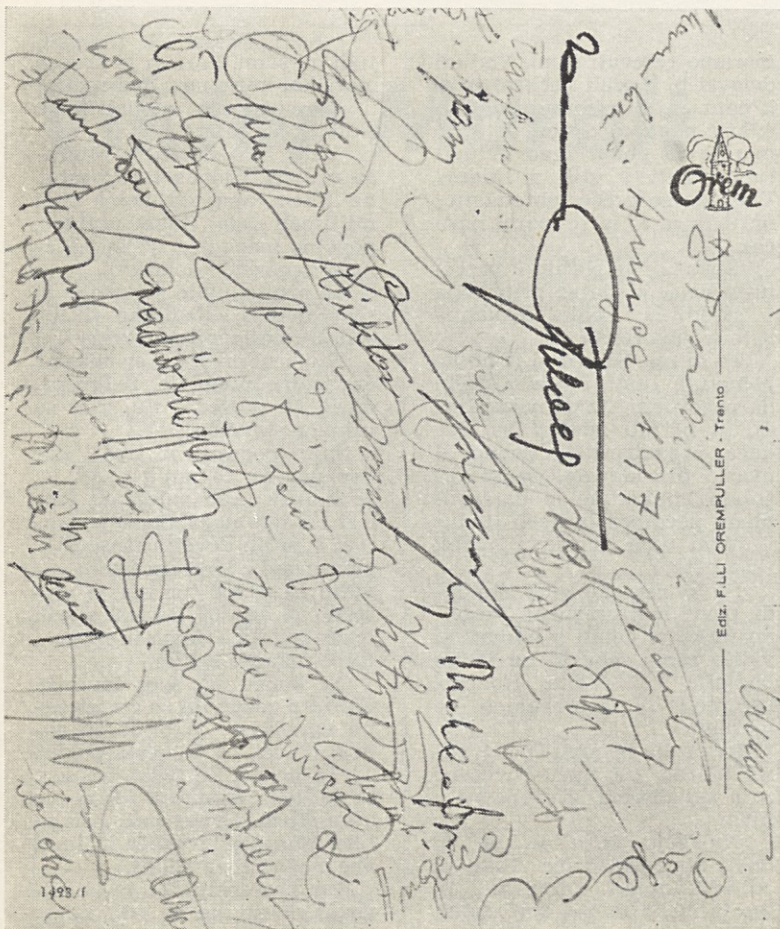
Nemara se kdo vprašuje, zakaj pa je ravno šoferjem izkazana posebna pozornost?

Zavedati se moramo, da je to poklic, ki zahteva vestno in odgovorno delo. Opravlja ga človek, ki prične svoj delovni dan včasih že ob štirih zjutraj, ki se nemalo-

krat vrača domov šele zvečer; človek, ki prevozi sto in tisoče kilometrov v stalni napetosti, oprezno, da ohrani življenje sebi in drugim in seveda, da očuva večmilijonski tovor, ki je last nas vseh.

Ti fantje in možje, ki jih lahko vsak dan srečujemo po cestah naše ožje in širše domovine in celo v tujini, so se zbrali nekega petka v oktobru, da skupaj preživijo dva dni, izven vsakdanjih skrbi.

(Nadaljevanje na 13. strani)

Veliko, lepo barvno razglednico so udeleženci ekskurzije na ANUGO naslovili na naše glasilo in poslali pozdrave vsem bralcem

Pogled na Sirmione z letala. Stotine posnetkov s tal je še vedno v fotoaparatih

Ogled prodajaln in blagovnic v Budimpešti

Od 17. do 19. oktobra 1971 si je 45 članov kolektiva PE Hrana ogledalo del naše sosedice Madžarske, zlasti pa urejenost, založenost prodajaln v glavnem mestu Madžarske — Budimpešti. Med udeleženci je bilo 19 poslovodij, 3 namestniki poslovodij, 14 prodajalk in drugih 9 članov kolektiva. Potovanje je organiziralo podjetje »Slavnik« Koper in ga tudi odlično izvedlo.

Prvi dan smo potovali prek Cella, Varaždina, prestopili mejo in prispeli do največjega letovišča ob Blatnem jezeru — Siofoka, kjer smo imeli tudi postanek in ogled tega kraja. Za tem smo nadaljevali pot v glavno mesto Madžarske — Budimpešto, kjer smo si naslednji dan ogledali kulturne in zgodovinske zanimivosti Budimpešte (Trg herojev, parlament, Margeretin otok, ribiško trdnjavo, Cittadela itd.). Bili smo tudi na Nep-stadionu. Po-

poldne smo si ogledali izložbe, prodajalne, zlasti pa veleblagovnice — Lotto Aruhar Cortuin ter ABC.

Kratka ocena: izložbe so lepo urejene, blagovnice založene s potrebnim blagom, luksuzni predmeti so zelo dragi, vendar posebnega napredka v zadnjih letih ni videti.

Zelo interesanten, enkrat in nepozaben je bil nočni ogled mesta, zlasti s Cittadele. Na tem griču (Gellertu) je tudi izredno lep spomenik osvoboditeljem, visok 29 m, zgrajen v letu 1947.

Izreden vtis na vse je napravil ogled športnega stadiona za 100.000 gledalcev, moderna podzemeljska železnica (60 km) ter vožnja po premičnih stopnicah v globino približno 30 m, Trg herojev, umetno jezero Vidan park, otroško igrišče, restavriran vhod v prvo podzemsko železnico,

Opera, ki je izredno lepa zgradba itd.

Vračali smo se tretji dan ob Blatnem jezeru, z ladjo prek jezera in se z manjšimi postanki prek meje vrnili v Ljubljano.

Ob vrnitvi lahko napišem še to: vsi udeleženci so zelo zadovoljni z organizacijo izleta, ogledom pro-

dajaln in izložb glede primerjave z našimi.

Posebno se zahvaljujemo vodiču Slavniku ter našemu dežurnemu neumornemu ekonomu tovarišu Cimpermanu ter kuharicam kave, ki so poskrbeli tudi za dodatna okrepčila potnikov med potjo vse tri dni. A. ŠMID

Izlet šoferjev

(Nadaljevanje z 12. strani)

NAZDRAVILI SMO SONCU
IN DOBREMU RAZPOLOŽENJU

Razpoloženje je bilo že ob odhodu odlično kljub oblakom, ki niso obetali prav nič dobrega. Glede tega smo bili takoj potolaženi, saj so nam tisti »najbližji« vremenarji, ki jim revmatizem ali enajsti čut napovedujeta vreme, zagotovili, da vreme bo. In res, niso se zmotili. Že v Logacu so nas izza oblakov pozdravili sončni žarki. Spodobilo se je, da smo nazdravili. Potihoma moram priznati, da suše ravno nismo trpeli, ker to pot našim fantom zlahka kapljica ni bila prepovedan sad.

V avtobusu je bilo prijetno razpoloženje, le na naši meji smo se precej zresnili, ko nam je pripravljen »dobrodošlico«, očitno nesimpatičen, carinik. Živo nasprotje je bil italijanski, ki se je samo smehljajal in nas ironično vprašal: »Imate dolarje?«

Čez mejo smo prišli srečno in tistim, ki so »švercali« kak deset-tisočak lir, je temperatura takoj padla na normalo. Vožnjo skozi noč nam je popestril kolega Fredi s pripovedovanjem vseh mogočih vicev, ki jih je kar stresal iz rokava. Še dobro, da smo enkrat ustavili zaradi nujnih opravil, sicer bi bil kdo v škripcih zaradi non stop smejanja. Škoda, da se nobene šale ne morem spomniti, pa še ta težava je, da po ribišku ne bi znala povedati.

V Pesciero smo prispeli ob 22. uri. Nastanili smo se v majhnem hotelu, ki je bil seveda v privatni lasti, lastnik pa kot da ne bi bil Italijan, saj ni bil prav nič gostobeseden. Tiho in strogo resno je stregel in le vodiča je večkrat vprašal: »Dobro jesti?« Po večerji smo se želeli še malo razvedriti ob glasbi, pa to ni bilo mogoče, ker je imel hotelir predpisano policijsko uro. Odpravili smo se v bližnji lokal, kjer smo se dodobra naplesali. Gostilničar si je kar roke mel, ko smo napolnili prazen lokal. Takšnega navala tisti dan gotovo ni pričakoval in drugi dan dopoldne je imel kar zaprto. Ne vem, menda mu je zaloga pijače pošla, vsaj tako so nekateri za-

trjevali. Seveda niso mislili čisto resno.

Pesciera je mesto ob Gardskem jezeru, ki živi v glavnem od turizma. Tu so poleti idealni pogoji za kopanje in ribarjenje. Nekaj kilometrov naprej leži polotok Sirmione, ki je najdražje letovišče ob Lago di Garda. Čistoča, čudovite vile, neštete trgovine, številni parki s sredozemskim rastlinjem, to je le nekaj bežnih vtisov, ki ti ostanejo v spominu na mondeni Sirmione. Ob vstopu v mesto te impresionirajo utrdbe gradu Scaglieriev iz 14. stoletja.

Nasproti Sirmiona leži Desenzano tudi turistično mesto s številnimi trgovinami, restavracijami in hoteli. Tu je bil naš dveurni postanek, namenjen nakupom. Tekanja je bilo dosti, »glihanja« malo manj pa morda še kakšna nevšečnost, kot se je pripetila meni. V trgovini s suvenirji sem želela plačati z dinarji glede na to, da je bila tu tudi menjalnica. Pa se je zataknilo. Prodajalka je nekaj časa ogledovala petdesetak in tabelo tečajev tujih valut, na kateri pa na žalost ni bilo našega dinarčka.

V vseh teh krajih je bilo videti, da je sezona mimo. Ulice so bile prazne, mnogi lokali zaprti. Po kosilu smo zapustili Gardsko jezero in pot nas je vodila nazaj proti domu. Ustavili smo se še v Benetkah, kjer smo si na hitro ogledali cerkev sv. Marka, kjer se je kar trlo ljudi, vsemogočih narodnosti. Zanimivo je bilo seveda pogledati orkester, ki je vneto igral na trgu. Le nekaj ljudi se je ustavilo in jih poslušalo, drugi pa so samo hiteli, hiteli. Tudi za kakega samotnega hippyja se ni nihče zmenil, kajti ljudje so hoteli čim več videti, kupiti.

Nakupovati v Benetkah pomeni, da moraš imeti polno denarnico, drugače lahko samo zijaš v dragocen nakit, beneško steklo, ročna dela.

Dan je bil zelo naporen, dosti vožnje, naglice. Kljub temu je bila pot domov prijetna. Popestrili smo jo s petjem in obujanjem spominov na impozantne stavbe v Benetkah, na naravne lepote v Sirmionu, skratka, na vse, kar nam je ugajalo.

NADA LOMBARDO

Članice in člani kolektiva PE »Hrana« z vodičem Slavnikom — Ljubljana in IBUSZ — Budimpešta (skrajno levo) na stadionu v Budimpešti

Celo v Budimpešto s kavo Mercator. In pogledajte si nasmejane obraze. Uh, kako se prileže!

Nepozabna je budimpeštanska podzemna železnica. Do nje peljejo v globino blizu 30 metrov premične stopnice

MERCATORJEVE MARKACIJE ŠT. 3

Ugibajte in uganite:

1. v katerem kraju,
2. pred katerim lokalom je pritrjen naš znak M.

Popolne odgovore na dopisnici pošljite na naslov: Veletrgovina Mercator — glasilo »Mercator«, Aškerčeva 3, 61000 Ljubljana do 4. decembra. Ne pozabite napisati svojega naslova. Iz pravih odgovorov bomo izžrebali 3 nagrajence:

Nagrade:

- prva: 80 din
- druga: 50 din
- tretja: 30 din

Izid žrebanja bomo objavili v naslednji številki Mercatorja.

IZID ŽREBANJA »MERCATORJEVE MARKACIJE« ŠT. 2 PRVA NAGRADA V CERKNO

Tokrat je šlo laže. Dobili smo 51 pravih odgovorov. Bili smo jih pa dvakrat veseli: prvič, ker število naših sodelavcev narašča, in drugič, ker so odgovorni prišli iz različnih koncev Slovenije. Pomeni, da je Mercatorjeva samopostrežna trgovina zapustila nepozaben vtis na ljudi, četudi so po naključju prišli v Cerkno.

Pravilni smiselni odgovor je:

1. v Cerknem
2. v bifeju pri samopostrežni trgovini Cerkno

In zdaj k žrebu. Komisija za žrebanje, ki so jo tokrat sestavljali: Vera Aljančič, pravnica, Kancijan Hvastija, analitik II in Mile Bitenc, poslovodja etaže v skladišču galanterije, je izžrebala po vrstnem redu naslednje nagrajence:

1. **Marija Sedej**, Cerkno 94, 65282 Cerkno
prva nagrada — 80 din
2. **Anica Lindič**, 61000 Ljubljana, Zoisova 1
druga nagrada — 50 din
3. **Slavka Mohar**, Dol. Logatec, Martin hrib 26
tretja nagrada — 30 din

Nagrajencem iskreno čestitamo, nagrade pa bomo poslali po pošti.

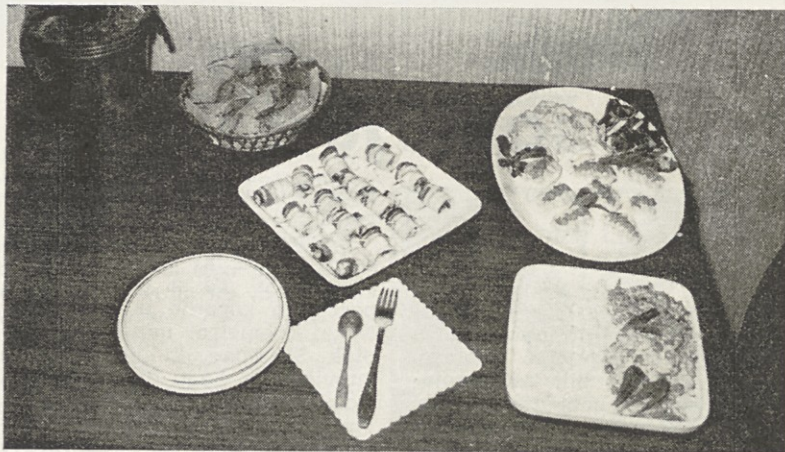
Recepti za uporabo indijskih rakcev bodo kmalu na voljo

Mojster gastronomije, tovariš Ivan Ivačič nam je pripravil recepture za uporabo indijskih rakcev na več načinov. Recepture bomo izdali kot posebno publikacijo, ki bo na razpolago potnikom, pa tudi potrošnikom, ki kupujejo to specialiteto v naših prodajalnah. Naj povem kratko vsebino teh receptur: *raki v majonezi* — dodatek h krompirjevi ali kakršnikoli drugi solati; *jajca polnjena z rakci*, ki jih ponudimo sama ali npr. s francosko solato; *raki s francosko solato* s paleto dekoracij na različne načine; *raki po rusko* z narezano rdečo peso v obliki rezancev, z gobami, kumaricami, vinom... Zanimiv je tudi recept z *raki po havajsko*, ki jih pripravimo z jabolki in mandeljni. *Rakov cocktail* serviramo v

kozarcih, *raki po brionsko* — pa so v bistvu svedrasto zviti lističi narezanega pršuta — nadevani z rakci, ki smo jim poprej dodali vrsto začimb in drugih dodatkov, ki so skorajda vedno pri roki bodisi doma ali pa na naših prodajnih policah. *Rake v buzari* na istrski način serviramo ob dušenem rižu. Podoben je recept z rakci v rižoti; za gospodinjo enostaven in prav ekstravaganten po izgledu pa je recept za *rakece po slanini* na žaru.

K omenjenim receptom bo mojster Ivan Ivačič v uvodu napisal še nekaj posebnosti o rakcih ter dodal še nekaj kratkih navodil k pripravi, hrambi in trajnosti omenjenih jedil...

A. Uršič-Ambrožič

Mojster Ivan Ivačič nam je pripravil pokušnjo indijskih rakcev na 10 načinov. Nekaj od tega vidimo na sliki

Modna revija v Idriji

V Idriji so Mercatorjevi Idrijčani priredili modno revijo, ki je popolnoma uspela.

Na tej prireditvi je blagovnica v Idriji, ki je sedaj ena najlepših Mercatorjevih trgovin, prikazala za zimsko sezono bogato izbiro razne konfekcije, obutve, torbic in drugih izdelkov.

Prikupne manekenke in manekeni so bili izbrani kar med domačimi dekleti in fanti, ki so zelo dobro odigrali vloge manekenov in lepo prikazali razne modele plaščev, damskih in moških oblek, čevljev itd. Zelo všeč nam je bil tudi napovedovalec, ki je s svojimi dvotipi in šalami znal ustvariti pri navzočem občinstvu dobro razpoloženje. Celotno revijo je ves čas spremljal zelo dober domači ansambel Continental, ki je s prijetno glasbo še popestril celoten spored. Tudi pevec Dušan Kobal, ki je menda domačin, in hkrati član ansambla — kitarist, je zelo dobro pripravil svoj program.

Za to prireditev je bilo pripravljenih tudi precej nagrad, ki so jih nekateri posamezniki morali z raznimi izvajanjmi prislužiti. Tako so morali med drugim 2 fanta in 1 dekle v najkrajšem času z nekaj metri blaga obleči 3 izložbene lutke. To oblačenje in krojenje oblek pa je povzročilo ogromno smeha in aplavza. Zanimivo, da je prvo nagrado prejel fant in ne dekle. Tudi pri drugih točkah je bilo zadosti zabave.

Revija je trajala prek 2 uri in je bila prirejena tako, da bi jo v taki obliki lahko prikazovali tudi v kakšnem večjem mestu, ne samo v Idriji.

Za tako kvalitetno izvedbo te revije pa ima prav zanesljivo veliko zaslug tovarišica Tasičeva, vodja oddelka konfekcije v blagovnici, ki je z dobrim okusom za modo in trgovsko sposobnostjo pripomogla, da je revija res uspešna.

TONE RAPPL

Mercator

Glasilo delovne skupnosti veletrgovine »Mercator«, Ljubljana, Aškerčeva 3 — Izdaja centralni delavski svet veletrgovine »Mercator« — Izhaja enkrat mesečno — Ureja uredniški odbor: Edo Božič, Danilo Domajnko, Branko Gorjup, Kancijan Hvastija, Nada Lombardo, Marjan Pogačnik, Jože Renner, Janez Rozman, Mirko Rupelj, Stane Vrhovec, Ivanka Vrhovčak — Glavni urednik: Marjan Pogačnik — Odgovorna urednica: Ivanka Vrhovčak — Tehnični urednik: Danilo Domajnko (Delavska enotnost) — Tiska: tiskarna »Toneta Tomšiča«, Ljubljana

Mercator

ad 3/1971

PRAVILNIK

o izdajanju glasila delovne skupnosti

»Mercator«

Na podlagi 6. tč. 258. člena statuta Veletrgovine Mercator Ljubljana, Aškerčeva 3, je sprejel centralni delavski svet podjetja na svojem 7. zasedanju dne 13. 5. 1971

prvotno besedilo in na 11. zasedanju dne 5. 11. 1971 I. spremembe, tako da se objavi naslednje prečiščeno besedilo:

PRAVILNIK

o izdajanju glasila delovne skupnosti »Mercator«

I.

SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Glasilo delovne skupnosti Veletrgovine »Mercator« Ljubljana, Aškerčeva 3 (v nadaljnjem besedilu »glasilo«), je bilo ustanovljeno na podlagi sklepa centralnega delavskega sveta Veletrgovine »Mercator« z dne 10. aprila 1963.

2. člen

Ime glasila je »MERCATOR«, glasilo delovne skupnosti Veletrgovine »Mercator«. Sedež glasila je v Ljubljani, Aškerčeva 3.

3. člen

Glasilo izhaja praviloma mesečno. Po potrebi lahko izide glasilo tudi več kot dvanaajstkrat na leto.

4. člen

Osnovna naloga lista je, da z objavljenimi prispevki seznanja člane delovne skupnosti z rezultati gospodarjenja podjetja in s sklepi organov upravljanja podjetja in enot.

Poleg teh osnovnih nalog je glasilo ustanovljeno z namenom, da utrjuje medsebojne odnose v delovni skupnosti in skrbi za strokovno in družbenopolitično izobraževanje članov delovne skupnosti.

Glasilo je hkrati vez med člani delovne skupnosti in organi upravljanja in vodenja.

Glasilo objavlja prispevke vseh članov delovne skupnosti, njihova mnenja, predloge in kritike, ki se nanašajo na delo in razvoj podjetja in enot, in ki se nanašajo na naloge glasila, naštetih v prvih dveh odstavkih tega člena.

5. člen

Za kritje stroškov v zvezi z izdajanjem glasila odobri centralni delavski svet vsako leto vnaprej za to potrebna materialna in finančna sredstva.

II.

ORGANI GLASILA

6. člen

Za izvrševanje nalog, ki so v zvezi z izdajanjem glasila, ima glasilo naslednje organe:

1. izdajateljski svet,
2. uredniški odbor,
3. glavnega urednika,
4. odgovornega urednika.

1. Izdajateljski svet

7. člen

1. Člane izdajateljskega sveta imenujejo delavski sveti enot. Praviloma ima vsaka enota po enega člana v izdajateljskem svetu. Glavni in odgovorni urednik glasila sta po položaju člana izdajateljskega sveta.

2. Izdajateljski svet določa uredniško politiko in usmerja vsebino glasila, sodeluje pri oblikovanju njegove vsebine s svojimi predlogi in pomaga uredniškemu odboru pri organizaciji dopisniške mreže v vseh enotah.

3. Izdajateljski svet se sestaja po potrebi, najmanj pa dvakrat na leto. Seje izdajateljskega sveta sklicuje in vodi predsednik izdajateljskega sveta, ki ga izvoli izdajateljski svet iz svoje srede.

4. Če delavski svet enote ne imenuje svojega člana v izdajateljski svet, deluje izdajateljski svet kljub temu polnopravno.

2. Uredniški odbor

8. člen

1. Uredniški odbor imenuje centralni delavski svet na predlog centralnega upravnega odbora. Uredniški odbor lahko šteje do 13 članov vključno z glavnim urednikom in odgovornim urednikom. Člani uredniškega odbora so lahko tudi nečlani delovne skupnosti.

2. Uredniški odbor se sestaja praviloma pred izidom in po izidu vsake številke. Seje sklicuje in vodi glavni urednik.

3. Uredniški odbor je odgovoren za izdajanje lista in izvajanje nalog glasila, ki so naštetje v 4. členu tega pravilnika.

Razen tega uredniški odbor:

- sprejema dolgoročni program glasila,
- pripravlja predračun stroškov izdajanja glasila,
- sklepa pogodbe v zvezi z izdajanjem glasila,

- odreja naklado glasila.

4. Uredniški odbor lahko pooblasti nekatere svoje člane, da v njegovem imenu samostojno opravljajo nekatere dolžnosti v zvezi z urejevanjem lista, in sicer kot resorni uredniki. Le-ti so odgovorni za prispevke s svojega področja, za te prispevke se lahko dogovarjajo z dopisniki, jim dajejo naloge in jih usmerjajo.

5. Uredniški odbor je za svoje delo odgovoren izdajateljskemu svetu in centralnim organom upravljanja podjetja.

3. Glavni urednik

9. člen

1. Glavnega urednika imenuje centralni delavski svet na predlog centralnega upravnega odbora za obdobje 4 let. Po preteku 4 let mu lahko centralni delavski svet podaljša mandat še za naslednja 4 leta.

2. Glavnega urednika lahko razreši le ustanovitelj (CDS), po preteku 4-letnega reeleksijskega obdobja ali pred tem rokom na predlog izdajateljskega sveta.

3. Glavni urednik sklicuje seje uredniškega odbora, glasilo programsko usmerja, skrbi za izvajanje njegovega koncepta in za to, da časopis zrcali napore delovne skupnosti podjetja.

4. Glavni urednik sklicuje seje uredniškega odbora, glasilo programsko usmerja, skrbi za izvajanje njegovega koncepta in za to, da časopis zrcali napore delovne skupnosti podjetja.

4. Odgovorni urednik

10. člen

1. Odgovornega urednika imenuje centralni delavski svet na predlog centralnega upravnega odbora za obdobje 4 let. Po pre-

teku 4 let mu lahko centralni delavski svet podaljša mandat še za naslednja 4 leta.

2. Odgovornega urednika lahko razreši le ustanovitelj (CDS) po preteku 4-letnega reeleksijskega obdobja ali pa pred tem rokom na predlog izdajateljskega sveta.

3. Odgovorni urednik je neposredno odgovoren za svoje delo glavnemu uredniku in uredniškemu odboru.

4. Odgovorni urednik odgovarja za izvajanje koncepta glasila in za usklajeno politiko vsebinskega urejanja lista. V skladu s pozitivno zakonodajo odgovarja pred sodiščem za objavljene prispevke, razen če niso za objavo teh prispevkov prevzeli neposredne odgovornosti resorni uredniki ali avtorji posameznih prispevkov.

5. Odgovorni urednik je neposredno odgovoren, da so prispevki pravočasno zbrani, pregledani in oddani v tisk.

III.

DRUGE NALOGE GLASILA

11. člen

V okviru glasila kot posebne priloge ali posebne izdaje glasila ali pa popolnoma samostojno, izdaja uredniški odbor tudi druge publikacije za potrebe delovne skupnosti. Te so:

1. statut in drugi samoupravni akti podjetja in enot,

2. publikacije v zvezi z izobraževanjem kolektiva,

3. druge publikacije.

Za vse naštetje izdaje sta odgovorna glavni urednik in odgovorni urednik glasila.

IV.

SREDSTVA LISTA

12. člen

Za izdajanje lista ima uredniški odbor potrebna sredstva po členu 5 tega pravilnika. Mimo teh pa lahko razpolaga z izrednimi dohodki, ki jih uredniški odbor lahko uporabi za izboljšanje vsebine in oblike lista.

13. člen

V stroške za izdajanje lista so všteti tudi stroški za urejanje lista, za zbiranje prispevkov, popraviljanje prispevkov, izdelavo fotografij, risb, karikatur, diagramov in drugega gradiva, ki spada v list.

14. člen

Višino honorarjev za posamezno zvrst prispevkov določi uredniški odbor za vsako leto izdajanja glasila posebej.

V.

KONČNE DOLOČBE

15. člen

Glasilo s prilogami prejmejo vsi člani delovne skupnosti podjetja brezplačno (tudi učenci).

16. člen

Dokler centralni delavski svet ne odloči drugače, plačujejo stroške za izdajanje glasila in drugih publikacij enote po številu izvodov na podlagi razdelilnika, ki temelji na številu članov delovne skupnosti enot in ki se določi za vsako leto posebej.

17. člen

Glasilo preneha izhajati s sklepom centralnega delavskega sveta.

18. člen

Vsa sporna vprašanja, ki nastajajo v zvezi z izdajanjem glasila, rešuje na I.

stopnji izdajateljski svet, dokončno pa centralni delavski svet.

19. člen

Ta pravilnik stopi v veljavo v 8 dneh po objavi, uporablja pa se od 1. 4. 1967 dalje.

S tem pravilnikom se odpravi pravilnik za izdajanje glasila »Mercator«, ki ga je sprejel CDS na 4. seji dne 17. 9. 1963.

Pravilnik se objavi v glasilu delovne skupnosti »Mercator«.

Predsednica CDS
Vera Aljančič

Ljubljana, 5. 11. 1971

CDS št. 923/71

Opomba: Prvotni pravilnik je stopil v veljavo 29. 6. 1971.

Prečiščeno besedilo pravilnika pa je objavljeno dne 26. 11. 1971 in začne veljati 8 dni po objavi.